

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz.
Business Manager..... Charles Pogorelec.
Assistant Business Manager..... John Rak Jr.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Pogubnost frakcijskih bojev

Borba med brati ima svoj početak čestokrat v nesporazumu za prazen nič. Razvije pa se običajno v hujske sovraštvu kakor pa jih povzročajo spori med ljudmi ali sloji, kateri nimajo med sabo ničesar skupnega.

Vseskozi v med- in povojnih razdori v delavskem gibanju, pa do nedavnega časa, so komunisti, ki so ena struja v delavskem gibanju, nastopili proti socialistom s tolikšnim gnevom, kot ga v boju proti kapitalistom niso nikdar demonstrirali. To nebrzdano sovraštvu je imelo za delavski razred težke posledice, ki še dolgo ne bodo prebolene.

Enako demoralizirajoče vplivajo takozvani frakcijski boji tudi v posamičnih delavskih organizacijah, posebno v deželah, kjer je delavsko gibanje šibko in nezrelo, kot na pr. v Zedinjenih državah.

Pristaši ene ali druge struje se v svojem zaletavanju v namišljene nasprotnike spreminjajo v fanatike v tolikšni meri, da izgube vsako razsodnost. Brat ščuje proti bratu, frakcija laže zoper drugo — ves aparat organizacije se degenerira v razjedanju samega sebe.

V takih kužnih pojavih se dogaja, da sodrug ne zaupa sodrugu, ker nad obema visi mora frakcijskih strasti in predsodkov.

Ne gre se zaradi kakega boja proti sovražniku zunaj, ki res zatira delavski razred, ampak za poraz frakcije. S takimi boji trošijo delavske organizacije le premogokrat največ svojih moči. V napetostih, ki so bistveno in načelno največkrat brez podlage, si celo sodrugi drug drugemu izpodkopavajo tla. Bore se za razna odborniška mesta drug proti drugemu — in to i taki ljudje, o katerih človek ve, da so sposobni za iskreno, idealistično ter nesebično delo in da po svoji naturi niso zavratneži.

Frakcijski boji — in s tem imamo v mislih borbe med brati v delavskem gibanju — so strup, ki ugonablja moralo organizacije. Idealiste spreminjajo v zaplotneže, ob enem pa odpirajo vrata na stečaj pustolovcem, sanjačem, demagogom in provokatorjem.

Le organizacija, ki je dovolj zrela in močna, je tudi v kritičnem momentu sposobna ubranjevati se takim boleznim, ali pa jih je vsaj v stanju zatreti v kali.

Socialistična stranka v frakcijskih bojih ni bila izjema, kajti dogajali so se tudi v nji — nekateri s težkimi posledicami. Prebolela je vse. Nadejamo se, da ostane tudi v sedanjih ogromnih krizi idejno enako močna in da je noben frakcijski spor ne premakne z njenega pravega tira.

Lučka skozi devet dni za \$1

Lučka je dragocena stvar, četudi mnogi današnji ljudje, ki žive v svitu električnih žarnic, tega ne pojmujejo.

Pri očetih franciških v Lemontu pa ima lučka še vedno svojo staro veljavo in moč, le da so cene zdaj nižje kakor nekoč. Pred čudodelnim oltarjem so jo pripravljene prizigati skozi cel mesec vsak dan za pet dolarjev, kar je sicer več kot vas stanejo žarnice v stanovanju skozi enako dobo, ampak v stanovanju pač ni čudodelnega oltarja, kjer bi si s priziganjem sveče po določeni ceni mogli pripripositi uslišanje in božjo milost v težkih nadlogah.

Pismo, ki so ga poslali očetje franciški iz Lemonta narodnikom Ave Marije, pravi med drugim:

„...Pa še nekaj važnega Ti položim s tem pismom na srce. Kakor veš, se bliža mesec maj in naša samostanska družina v Lemontu bo tudi letos, kakor navadno, opravljala skupne narodne žarnice za ves slovenski narod v Ameriki. Gotovo bi tudi Ti rad bil deležen teh žarnic. Da bi se nam pridružili v resnici, na to ni misliti. A pridružiti se nam lahko v duhu s tem, da pošlješ sem svojega zastopnika, malo lučko, ki bo plapolala pred podobo Marije Pomagaj. To lučko lahko v Tvojem imenu prizigamo skozi cel mesec ali pa samo skozi devet dni. Za cel mesec stane \$5, za devet dni pa \$1. Seveda bomo hvaležno sprejeli v tej depresiji če pošlješ samo 10c za eno lučko za en dan... Naj vam nebeška Mati Marija obilno povrne, kar boste storili za njeno est in slavo.

Iskreno Vas pozdravljajo slovenski franciški v Lemontu.“

Dalje so v pismu navodila in za namig, kaj vse si človek lahko izprosi s pomočjo lučke pred čudodelnim oltarjem. V njemu je tudi sledeči odstavek:

„Prošnja k majniški Kraljici. O premila in dobra mati Marija, izprosi mi od svojega ljubelega Sina Jezusa uslišanje moje zaupne prošnje, ki jo ponižno polagam pred Tvoj svet oltar. Prosim Te, da me uslišiš v tej stiski, v tej bolezn.“

V olajšanju vernikom sta potem dva formularja. Podpiše enega za \$1, ali pa drugega za \$5. Slednja vsota daje pred čudodelnim oltarjem veliko več gotovosti, da bo ponižna prošnja uslišana, kakor pa lučke za \$1.

Tak je business v Lemontu. Samo maše ne zadostajo, ker jih ljudje ne naročajo zadosti, pa je treba še plačanih lučk, plačanih odpustkov in blagoslovljenih kipov ter podobic, ki imajo vsled tega čudodelno moč. Pobožni rojaki niso brez stisk in nadlog, podvrženi so bofeznim, kakor drugi, pa naročajo maše, lučke, škapulirje itd. Ako pomaga, plačajo še več in se zahvalijo sveti pripriposilci. Če ne pomaga, vedo, da jih skuša Bog v potpežljivosti in zato še bolj vdano trpe in dajejo za lučke in maše. Tako je kultura lučk po dolarju in po pet dolarjev.

Bodočnost človeštva je v kooperaciji. Pod kapitalizmom je kooperacija v svetovnem obsegu nemogoča, zato je milijne ljudi prisiljenih stradati vzlic neizmernim zalogam živil.

GOBEZDAVI ČASTNIKI IZDALI VOJNE NACRTE

Pred senatno komisijo so odgovorni generali, admirali in drugi višji častniki tolmačili senatorjem in kongresnikom med drugim tudi "tajne" vojne nacрте ameriškega generalnega štaba. V nacrtu imajo tajne pristane za letala ob kanadski meji. V slučaju potrebe naj Zed. države nemudoma ukupirajo francoske in angleške posesti ob ameriški strani Atlantika. Naravno, da so take izjave učinkovale senzacionalno in časopise po svetu jih je nemudoma objavilo. To je razrazilo ameriškega državnega tajnika in pa predsednika Roosevelta, ki je ukazal, da morajo biti zasliševanja častnikov tajna in da se mora njihove izjave in pričanja predložiti najprvo njemu v pregled. Ob enem je valed te "nepredvidnosti" grajal komisijo in častnike,

Franciji, Angliji in Kanadi pa je svečano zagotovil, da ne goji ta dežela neprav njm nobenih vojnih namenov. Kljub temu — ptič je izpuščen. Nekateri poslanci, člani kabineta in mnogi listi se sgražajo nad gobezdanjem častnikov, katerim svetujejo, da naj se iz tega incidenta nauče, da je za take nezalene v državnih poslih potrebno držati jezik za zobmi. Jezikovost, združena z ignoranco, ki jo posedujejo ameriški "visoki" častniki, vladi res povzročajo neprilike v diplomaciji. Ni čudno, da se je Roosevelt valed tega toliko ujezil, da je svoj dekret izdal kot vrhovni poveljnik ameriške armade in mornarice. Tako je dal klofuto vsem, ki so krivi te blamaže. Na sliki so vojni aeroplani ameriške mornarice.

Simon Kavčič:

POGLED SKOZI PROŠLOST

(Nadaljevanje.)

Med sodrugi, s katerimi sem pred tremi desetletji precej-korrespondiral, je bil tudi Fred Peče. On ima v našem pokretu precejšnje zasluge. Iz kluba v Chicagu in aktivnosti sploh se je umaknil l. 1906. Vprašal sem urednika "Majskega Glasa", če bo med pionirji omenjen tudi Fred Peče. Odgovoril je z da.

Med drugim je pripravil urednik o Pečetu za v "Majski Glas" iz raznih podatkov, sledeče:

"Ferdinand Petsche (Fred Peče) je pionir v delavskem gibanju med ameriški Slovenci. V mladosti je potoval po Evropi in študiral iz knjig. V Ameriko je prišel l. 1893 in se nastanil v Clevelandu, kjer se je tudi oženil. Po poklicu je klepar.

Ze naslednje leto svojega bivanja v tej deželi (1894) je v Clevelandu ustanovil "Prvo slovensko socialno društvo". To je bil prvi slovenski — ali prvi poskus za ustanovitev slovenskega socialističnega kluba v Zed. državah. Napor se Fred Pečetu ni porušil, kajti v Clevelandu tedaj še ni bilo dovolj rojakov, ki bi razumeli vzvisene naloge take organizacije.

Današnje socialistične stranke takrat še ni bilo, zato se je Petsche udeleževal v Socialist Labor Party, katere glavni urad je bil tedaj predstojen iz Baltimora v Cleveland. Sotrudnikoval je pri nekaterih delavskih listih in pomagal pri ustanavljanju "International Workers unije".

L. 1900 je Peče živo agitiral za Eugene V. Debs, ki je bil kandidat socialistične stranke za predsednika. Debs se mu je za sodelovanje v katpanji zahvalil s prisanalnim pismom pred okrog tisoč ljudmi.

To so podatki o njemu v Glasu Svobode iz leta 1903.

Fred Peče je bil takrat edini slovenski socialist, ki se je udeleževal v socialistični stranki, z izjemo Ivana Šolarja v državi Washington. Debs je Pečeta osebno poznal.

Peče je bil duša gibanja za ustanovitev prvega slovenskega socialističnega kluba v Chicagu l. 1901, in glavna moč pri ustanavljanju prvega slovenskega delavskega lista "Zora", ki je začel izhajati v Chicagu 3. avgusta 1901. Vsrega skupaj so izdali 10 številki. (Za podrobne podatke glej "Majski Glas" 1933.)

Fred Peče je sodeloval tudi pri ustanavljanju sedanjega slovenskega socialističnega kluba (št. 1 JSZ). Ustanovno sejo 18. julija 1903 je vodil on.

Bil je tudi eden izmed ustanovnih delavcev Proletarca. Ker je poleg slovenske in nemščine obvladal tudi angleščino, mu je bil v ustanovnem krogi Proletarca poverjen "mandat" ekspediterja — kakor so ga imenovali v svojih zapiskih. Petsche se je te naloge lotil — toda razočaran, kajti smatral je, da so se "visokozvečiči" tičelnov polastili mnogo bolj nesposobni ljudje kakor je bil on. V osebnih pismih Simonu Kavčiču, s katerim je bil intimen znanec, se je nagnal, da je storil za ohranitev Proletarca v prvih mesecih vsled svoje spretnosti in z razumevanjem postnih zakonov več kot kdorkoli, ampak se mu tega ni upoštevalo, pač pa so mu celo očitali, ker je moral v mesečniku Proletarcu porabiti dobre pol kolone prostora v svojo obrambo zoper Martina Kondo.

Med Slovenci ni več aktiven že skoro 30 let. Živi še v Chicagu.

Slovensko delavsko gibanje bi njegovega imena ne moglo zamočlati, tudi ako bi ta ali oni to hotel. Bil je, živel je in je veliko storil — toliko,

kolikor je po svojih močeh in v danih okoliščinah mogel in zmogel."

Citatelj iz tega lahko spozna, kdo je bil Fred Peče. Še bolj pa ga boste spoznali iz pismem, katere bom objavil pod tem naslovom.

Sledeče je na primer pismo, ki sem ga od njega prejel 4. julija 1905. Iz njega razvidite, da Peče že tedaj ni bil v dobrih odnosih z večino v socialističnem klubu. Bil je v ostrem boju s Kondo in njegovimi pristaisi v SNPJ, katero so imeli v rokah. Večina v klubu, kot Zavertnik, Poravne, Petrič itd., so koncentrirali svoj boj proti Kondini struji znotraj jednote. Peče v to ni verjel, in v tem pismu pravi, da ni rekel "javno nobene besede za jednote". Obsojal je sodruge, ki so porabljali zanjo toliko svojega časa, češ, to ni taktika, ki vodi v revolucionarni socializem.

Njegovo pismo se glasi:

Chicago, 4. julija 1905.

Dragi Kavčič!

Tvoje pismo in vrnjene tikete za "vseslovanski" izlet sem prejel. Nič Ti ne zamerim, da jih vračaš društvu. Vidim na njih pecat sv. Stefana, pa se je čuditi, čemu takozvana napredna društva silijo ali pristajajo v tako družbo.

V jednoti ne gre vse gladko. — Poznam dobro ljudi v nji — ki jo zdaj vodijo — in njihovo delo. S tako družbo jaz delati ne morem in nimam javno nobene besede za jednote, niti da, niti ne!

Omeniti ti moram, da celo nekaj "patentiranih" socialistov vidi svoje svojega cilja skozi jednote. Menijo, da se bo revolucija izvršila potem narodne klike, ki bo menda pristopila h klerikalizmu in potem skupno z njim korakata v boj. To bo tedaj socializem — revolucionarni socializem!

Meni očitajo, da jim oviram pot, ker se s tem ne strinjam in da take zapreke koristijo le kapitalistom. Zato pa, da sem "reakcionarni socialist". Najbrže bo dalo to povod, da se bom med čikaški Slovenci popolnoma odtegnil javnemu življenju.

Da nisi za bloke (Opomba: Tiketi, izdani za zbiranje tiskovnega fonda za ustanovitev Proletarca) meni denarja poslal, je popolnoma pravilno. Kajti skoro takoj za tem, ko sem Ti jih poslal, je bil izvoljen za tajnika Anton Prešeren, na zadnji seji pa je ta urad odložil in dobil ga je Frank Mladič. Kot mi je znano, je ves Tvoj denar na pravi prostor dospel.

Jože Zavertnik se stanuje pri meni. Češki socialistični tednik Spravednost postane jutri dnevnik. Bcni Ti eno številko poslal, da jo oddaš v salunu — če je kaj Čehov tam, morda se nanj kdo naroči.

V nedeljo 25. junija smo se z mednarodnimi socialisti peljali v Milwaukee. Nad deset tisoč ljudi ni moglo dobiti prostora na parniku, tako je bilo zasedeno. Tam smo bili izvrstno sprejeti. Oboževalci župnikov so rekli, da katoličani še skofa ne sprejmejo tako slovesno. Cela hiša, kjer se je shod vršil, je bila rdeče okinčana. Tvoj za socializem, Fred Petsche.

(Dalje prihodnjic.)

"Majski Glas"

iz vseh krajev pohvalno omenjajo. Sodelujte, da se ga razširi tudi v vaši naselbini.

Moškričeve "Rdeče rože" v Waukeganu

Chicago. — V nedeljo, dne 19. maja, se vrši v Waukeganu, Ill. v SND konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice za illinoisko in wisconsinsko okrožje. To bo dopoldne. Popoldne pa bo na odru SND uprizorjena znana socialna drama "Rdeče rože", ki jo je spisal Jože Moškrič in ki povsod žanje zaslužen priznanje. V Waukeganu jo bo dal na oder dramski odsek kluba št. 1 JSZ, ki jo bo ob tej priliki uprizoril že tretjič. Prvik jo je igral prošlega oktobra v Chicagu, 5. maja jo bo podal na odru SND v La Sallu, Ill., 19. maja pa v Waukeganu.

Kakor v nedeljo v La Sallu, tako se pričakuje velika udeležba tudi v Waukeganu 19. maja. Številni opisi te drame in nenavadno navdušenje zanjo vsepovsod bo privabilo mnogo občinstva k obema uprizoritvam.

V Waukeganu pride tudi večja skupina ljudi iz Milwaukeeja in drugih wisconsinskih mest, kar je pač potrebno, da vidi to pomembno dramsko delo čimvečji krog zavednega delavstva.

Tudi na waukeganski uprizoritvi "Rdečih rož" bo nastopil ves originalni ansambel, kakor na čikaški in lasallski. V zadnjem dejanju zahteva igra zborna" petje, in to bo spretno izvršil klubov pevski odsek, tako da bo celotna slika te drame uprizorjena s krepkim učinkom na avdienco.

Prizori v "Rdečih rožah" so tako živi in pretresujoči, da ostanejo gledalec v trajnem spominu. In vsi prizori v tej drami so del našega življenja, le da je bilo treba umetnika, ki nam jih je prikazal v "Rdečih rožah".

Nobenega Waukegančana, ki se količkaj zanima za lepe drame in ki čuti v sebi malce delavske zavesti, ne bi smelo manjkati v nedeljo 19. maja popoldne v dvorani SND.

Na svidenje 19. maja v Waukeganu na uprizoritvi "Rdečih rož"! Pub. odsek.

Piknik soc. stranke v Chicagu bo 23. junija

Chicago, Ill. — Piknik socialistične stranke čikaškega okraja se vrši v nedeljo 23. junija v Riverview parku. Izvoljen je pripravljalni odbor, v katerem so zastopani tudi klubi JSZ. Zastopnika kluba št. 1 sta John Rak in Justin Saitz.

Odbor zbira darila, ki bodo oddana v raznih tekmah. Kdor more v ta namen prispevati kak predmet, ali v gotovini, bo odboru zelo ustrejel. Vstopnice v predprodaji so po 25c. Ako se člani stranke potrudijo, jih po tej ceni lahko razpečajo najmanj pet tisoč.

Na člane JSZ apeliramo, da si jih nabavijo od svojih klubov, kajti klubu gre od vsake

prodane vstopnice 10c v njegove agitacijske namene.

Piknik se prične opoldne. Na sporedu bodo igre, petje in govori in pa pesna zabava od 4. naprej. Nastopili bodo štirje govorniki, dva izmed njih iz zunanjih krajev. — P. O.

Uspešna 1-majska proslava v Waukeganu

No. Chicago, Ill. — Prvomajska proslava, katero sta priredila tukajšnja socialistična kluba, slovenski in angleški, je ne pričakovano dobro uspeła. Vstopnic je bilo prodanih okrog 300, kar je za tukajšnje razmere dobro. Če bi se bili proslave udeležili vsi, ki so imeli vstopnice, bi bila spodnja dvorana SND premajhna; in da se niso, je bil vzrok slabo vreme — deževalo je ves popoldan in zvečer. Kljub temu je bila udeležba večja ko kdaj prej ob enakih priredbah. Nas je ta uspeh jako opogumil.

Delavstvo vedno bolj spoznava, da je edino socialistična stranka zmožna rešiti ga iz mizerije. Le žal, da takih delavcev še ni dovolj. Veliko jih je, ki se boje kompanijskega biča, še več pa, ki ne razumejo naših idej. Zatorej sodrugi in sodruginje nam ne preostaja drugrega kakor nadaljnje delo. Nič se ne ozirati drug na drugega koliko kdo naredi, ampak kdor več, ta več. Za to priredbo je bil najbolj aktiven Anton Zagor od angleškega kluba, ki je sam prodal toliko vstopnic kakor mi vsi od kluba 45 JSZ. Ni moj namen, da bi ga hvalil, priznanje za delo je pa zaslužil. Res je imel lepšo priliko za prodajanje vstopnic, ampak mi vsi bi jih bili pa lahko tudi nekoliko več prodali.

Upam, da bomo bolj delovni za prodajo vstopnic za igro "Rdeče rože", katero se bo vršila 19. maja. Kakor je bilo že poročano, jo priredi dramski odsek čikaškega kluba št. 1 JSZ. Slišal sem, da so jih prodali v La Sallu za isto igro v predprodaji nad 300. Koliko jih bomo mi? Pokažimo, da nismo slabši! — John Zakovšek.

Dalje apeliramo na vse, da članarimo redno plačujejo. Najboljše je, da pridete na sejo malo bolj zgodaj. Jaz bom vsakikrat v dvorani ob 7. zvečer. Komur na sejo nikakor ni mogoče, lahko assessment poravnava bodisi na mojem domu, ali pa naj ga izroči v uradu Proletarca.

Na vas, sodrugi, je ležeče, kakšno delo želite v svoji organizaciji. Ako boste vi poravnali svoje obveznosti redno, bo vam tudi vaš tajnik dajal redna, kratka poročila. Sodrugu,

Justin Saitz, 3039 S. Millard Ave.

Ali ste že pravnali naročnino na Proletarca?

ZA POJAČANJE NAŠE STRANKE V OHIO

Clarence Senior nam poroča o kampanji za pojačanje socialistične stranke in njenih aktivnosti v Ohio, kajti s svojo sedanjo organizacijo ne more vsržit funkcij uspešne politične stranke. Geslo v kampanji je "Podvojimo število članstva — potrojimo aktivnosti". Senior nas vpračuje, če bi v tej kampanji mogla poslati JSZ svojega organizatorja v Ohio, kajti tudi naši klubi potrebujejo podvojiti članstvo in potrojiti aktivnosti!

Dali bo to mogoče ali ne, bo sklepala eksekutiva. Ob enem se nadejamo, da bodo klubi JSZ v tekoči kampanji za pojačanje stranke sami storili svoj del, tudi če mednje ne pride kak zunanji agitator naše zveze.

Sodrugi Senior je mnenja, da bi poradi velikega števila Jugoslovnanov v Ohio bila taka sistematična kampanja za ojačanje stranke lahko zelo uspešna, kar bi bil uspeh prav tako za klube in tudi Zvezo.

Akcija za ustanovitev kluba v Kemmereru

Kemmerer, Wyo. — Ko se je v naši naselbini mudil Charles Pogorelec, smo hoteli z njegovim sodelovanjem organizirati socialistični klub. Udeležba na sestanku pa je bila nezadostna. Ko se je s. Pogorelec poslovil, je nas bodril, da naj ne odnehamo. In res smo sklicali nato drugi sestanek, toda posej je bil enak kot prvič.

Sklenili smo, da bomo skušali zainteresirati dovolj rojakov za to idejo posamično, ker želimo, da se uredi. Sestanek se vrši v nedeljo 12. maja ob 2. pop. pri s. Fr. Lumpartu v Diamondvillu, na katerem hočemo ustanovitev kluba tudi urediti. Pridite vsi, ki ste za svojo in svojih otrok boljše bodočnost. — J. H. Krzisnik.

Federacija društev S. N. P. J. v vzhodnem Ohio pristopila v P. M.

Bridgeport, O. — V nedeljo 28. februarja je federacija SNPJ za vzhodni Ohio sklenila pristopiti v Prosvetno matico. S tem je pokazala ne samo da stremi koristiti delavskemu gibanju, ampak da tudi razume potrebo delavske kulturne akcije.

Ta federacija priredi svoj veliki piknik dne 4. julija v Geo. Thomasovih prostorih v Woodwardu, W. Va.

Bilo je sugerirano, da bi ob tej priliki povabili za govornika Jožka Ovna, ampak zaradi gmotnih zadržkov bi bilo to nemogoče. Pač pa se bo skušalo dobiti koga izmed glavnih odbornikov SNPJ, kadar bodo na agitaciji v bližini tega okraja.

Federacija je prispevala v obrambni sklad Tom Mooneyja. Vsa njena seja je bila zelo konstruktivna. Prihodnja seja bo v nedeljo 25. avgusta v Bridgeportu.

Tega zborovanja sta se udeležila tudi sodruga Chuck in Bogatav iz Power-Pointa. Njih društvo je v Prosvetni matici in zdaj so pristopili tudi k federaciji, čeravno so od njenega centra oddaljeni 60 milj.

Joseph Snoy.

Članstvu kluba št. 1 JSZ

Chicago. — Kot ste lahko čitali že v zadnji številki, sem bil namesto odstoplega tajnika Petra Bernika izvoljen za tajnika kluba št. 1 JSZ.

Apeliram na vse, ki še niso napravili obračuna za vstopnice, da to store bodisi pri podpisnem, ali pa v uradu Proletarca. Moj naslov je spodaj.

Na prošli seji je nadzorni odbor poročal, da nekateri še od prošlega leta niso poravnali vstopnic. Ker je red zelo na mestu pri vsaki stvari, upam, da bodo vsi pomagali, da se ta nedostatek odpravi.

Dalje apeliramo na vse, da članarimo redno plačujejo. Najboljše je, da pridete na sejo malo bolj zgodaj. Jaz bom vsakikrat v dvorani ob 7. zvečer. Komur na sejo nikakor ni mogoče, lahko assessment poravnava bodisi na mojem domu, ali pa naj ga izroči v uradu Proletarca.

Na vas, sodrugi, je ležeče, kakšno delo želite v svoji organizaciji. Ako boste vi poravnali svoje obveznosti redno, bo vam tudi vaš tajnik dajal redna, kratka poročila. Sodrugu,

Justin Saitz, 3039 S. Millard Ave.

IVAN VUK:

Pravljica o Spoznanju

Po nekem ustnem izročilu nekega popotnika

"Povedati ti hočem pravljico o pesmi srea in življenja, o pesmi Spoznanja", je rekel moj nepoznani sopotnik tisti večer, ko sva legla k počitku. "Povedal ti jo bom zato, da boš vedel, ker si še mlad, kako je s starimi učenimi knjigami, ki so pisane brez črk."

"Poslušam", sem rekel. "Povedal mi je to nek popotnik tudi nekega večera, ko sva legla k počitku. Poslušaj..."

— Rodilo se je nekoč dekletce in ko je pogledala v svet vsa majhna, vsa neznanata, se ji je zdel svet ogromna svetla luč. Komaj nekoliko vzbrstevša, je korakala po cesti detinstva brezskrbno, kakor bi ne bilo nikakih ovir in spodtiklajev. Njene oči so sijale mehko in nežno, njene ustnice so brbljale kakor skrjanček na njivi, njen smeh je bil pesem srca.

Tedaj je nekoč, ko se je igrala na zelenem travniku vsem s cvetjem posipanim, stopil k nji nekdo nepoznani. Dolga in bela je bila njegova brada, na nosu so mu pa sedela očala. Pod pazduho je stiskal veliko, debelo, orumenelo knjigo.

In je rekel dekletcu: "Krista ti je ime, sem slišal. Pojdi z menoj, Krista. Mentor tvoje mladosti ti bom. Zakaj čas je, da te vodim."

Prijel je Kristo za roko in jo peljal na široko, ravno in neizmerno dolgo, vso prašno cesto. In mnogo ji je pripovedoval in razlagal, govoril je o cestnem prahu, o širini ceste in nje dolžini. Vendar Krista mnogo tistega ni mogla razumeti. Tu in tam so se jima bližale svetle postave z vabljivimi kretanjami, smehljajoče se in vabeč. Ali starac je vsakokrat dvignil kakor v obrambo svojo orumenelo knjigo. In postave so se odmikale od Kriste in v njih očeh in na njih licih je bilo polno sožalja.

V času, ko je starac Kristo zapustil, je njeno nežno telo poganjalo prvo brstje pomladi. Na njenih očeh je pa ležal lahak dih zrelosti, a njena usta so izgovarjala orumenelo misli in v njenem smehu je zvenelo kakor razpokana kovina.

Kmalu na to se je Kristi pridružila neka ženska. Zrela je bila in lepa, kakor so ženske v tej dobi. In je rekla:

"Naj bom tvoja tovarišica na tvoji cesti življenja!"

In pripovedovala ji je mnogo o življenju, o njega lepoti in radosti. Vendar, Krista je zelo malo razumela. Ob neki priliki

se je njeno oko potemnilo. Bilo je, ko ji je tovarišica pokazala prihajajočega po drugi cesti mladega moškega. Majhna guba se ji je pojavila na belem čelu in vzkljnila je:

"Vem kdo si. Spoznala sem te. Ti si greh. Pusti me!"

Zenska je odšla in solze so bile v njenih očeh, solze sočutja.

Tako potujoč po cesti življenja, je srečala slikarja. Slikal je na razprostrto platno.

"Kaj delaš", je vprašala.

Slikar jo je pogledal in ker je videl, da je lepa, je vljudno rekel:

"Slikam življenje."

"Življenje", je vprašala Krista in v glasu je zvenelo kakor nekaj nepoznanega. Stopila je bližje in pristavila:

"Ali smem videti življenje?"

Slikar ji je pokazal. Krista je gledala. Videla je moškega in ženske kako se objemata v ljubezni in kako je v njuni očeh sreča. Ali mahoma se ji stemni obraz. Zapazila je, da sta oba naga. Obrnila je hrbet šliki in slikarju in brez pozdrava šla dalje.

Zabolelo je slikarja v srcu in sožalje je bilo v njegovi duši.

"Kje, o ženska, po cesti življenja hodeča, je tvoje Spoznanje?"

Krista je srečala pevca. Pel je pesem o ljubezni, zvonko, sladko, nežno objemajočo pesem o ljubezni.

"Ljubezen", se je vprašala Krista. "Kakšna je to beseda in kaj pomeni ta beseda. In lističi, ki jih je dal, ko je hodil z njo. Ali te besede ni našla v tistih knjigah. Poslušala je. Melodija ji je zvenela nekako tuje, dosedaj še ne slišano. Vleklo jo je k pevcu, ali zopet se je bala. Z nekakim svetim strahom je hitela od pevca in vedno hitrejši je bil njen korak nekam v daljo nepoznano.

"Če ni tisto, ljubezen, nekakšen greh?" je pomislila. "Greh, kakor je bilo pisano v knjigah starčevih."

Srečala je pesnika. Pozdravil jo je pristrčno, se ji pridružil in melodijozne besede in stavki so bili v njegovih besedah. Pripovedoval ji je pravljico o kraljici, ki je iskala ljubezen. Krista je poslušala njegove besede, začutila jih in polotilo se je nekako čudno, nenavadno težko čustvo. Spomnila se je slikarja in njegove slike. Globok vzdih, kakor vzdih hrepenjenja se ji je izvil iz stisnjenih

prsi. Ustrašila se je, potegnila negotovo z roko preko čela in se odtrgala od pesnika. Hotel ji je slediti, a mu je odbežala.

In ko je tako stopala naprej, je ležal nemir v njenem srcu. Njena notranjost se je borila z Nepoznanim in zahtevala obracun in osvoboditev. Orumenela knjiga s starim, belobradim starcem se je včasih za trenutek pojavila v mislih, a odgnala jo je s kretljivo roko. Slikarjeva slika se ji je smehljala in čutila je nekaj nepoznanega, ki vstaja v njej. Ali stresla je z glavo in čutila, da jo nekaj nekje boli.

Sum nekih korakov jo vzbudi iz zamišljenosti. Po cesti, nji nasproti, je prihajal moški. Močan in stasit je bil kakor hrast, odločen in samozavesten kakor osvajaevalec sveta. Ko jo je zadel njegov pogled, je zagorelo oko kakor mogočen požar. Odvrnil je breme, ki ga je nosil in njegove rame so objele Kristo z vso toploto in hrepenenjem.

Ko se je Krista zavedla je stopala ob strani moškega z roko v roki. Njene oči so sijale v blaženosti, njena usta so govorila besede Spoznanja in njen smeh je bila pesem srca in življenja.

Orumenela knjiga s starcem sivobradim pa se ji ni nikdar več prikazala.

Pevsko društvo "Domovina" na WOR radio postaji

New York, N. Y. — Slovensko pevsko društvo "Domovina" iz New Yorka bo sodelovalo pri "Conti Amateur Hour" na radio postaji WOR v nedeljo, dne 12. maja od 5:00 P. M. do 5:30 P. M. Daylight Saving Time. WOR je druga največja postaja v U. S. A. Ta program oskrbuje vsako nedeljo Conti Products-Corp. Pri razdelitvi teh programov nastopi več raznih pevcev, pevskih zborov in godbenikov. Potem poslušalci volijo, kdo jim je najbolj ugajal. Tisti, ki prejme največ glasov, dobi nagrado od Conti Products Corp. in ima obenem priliko, da večkrat nastopi na omenjeni postaji, najsi bo posameznik ali cela grupa.

Društvo "Domovina" se obrača do vas, da pošljete svoje glasovnice na radio postajo WOR, potem, ko boste slišali peti ta slovenski pevski zbor. Če jih je več v družini lahko vsi pošljejo pisma. Je pa tudi v vašem interesu, da se zanimate za to, kajti če dobi "Domovina" največ glasov, boste tako imeli priliko večkrat poslušati program v slovenskem jeziku iz New Yorka.

Dovolj je da napišete sledeče: (Naslov): Conti Amateur Hour, care of WOR Radio Station, 1440 Broadway, New York, N. Y.

"I cast my vote for the Slovenian Singing Club "Domovina". (Podpis.)

Posljite ta pisma na postajo WOR najkasneje do sobote, dne 18. maja potem, ko ste slišali petje društva "Domovine".

Kot rečeno, se bo oddajal Conti Amateur Hour program iz New Yorka od 5:00 P. M. do 5:30 P. M., Daylight Savings Time. Kjer nimajo ure pomaknjene naprej, kot n. pr. v Clevelandu, boste čuli ta program od 4:00 P. M. do 4:30 P. M. Za druge kraje, kjer je radi razdalje razlika v času eno ali dve uri, pa pač sami izračunajte, kdaj se bo moglo slišati.

Društvo "Domovina" bo pelo pesem "Ob lepi modri Donavi" v mešanem zboru s spremljevanjem dveh klavirjev.

Upam, da se bo odzvalo mnogo rojakov in rojakinj temu klicu ter poslalo nebroj pisem radio postaji v New York. Zbudimo se in dajmo poguma društvu "Domovina".

Slovenec in Slovenke širom Združenih držav pozdravlja

Anton Subelj, operni in koncertni pevec.

AMERIŠKE ŽELEZNICE V TEKMI

Glavne ameriške proge si prizadevajo zvišati hitrico vlakov. Nekatere so v tem oziru dosegle že nekaj uspeha. Na sliki je strojevodja na lokomotivi brzovlaka, ki napravi zdaj pot med Chicagom in New Yorkom v 17 urah. Kljub temu so železnice glavno še zamudile, kajti busom so pričele konkurirati šele ko je prepoznano. Medtem so prišli na konkurenčno pozorišče ie aeroplani in odzveli železnicam mnogo potnikov. Ameriško železniško omrežje je bilo v preteklih par letih vsled pomanjkanja prometa zmanjšano za več tisoč milj proge.

IZ NAŠEGA GIBANJA

Diamondville, Wyo. — Od tu je Chas. Pogorelec poslal 33 polletnih naročnin. Poroča, da so mu v agitaciji v Kemmererju pomagali Krusich, Moličnik in J. H. Krzisin in več drugih, med njimi Anton Tratnik iz Diamondville s svojim avtom.

Chicago, Ill. — Pauline Derzich je poslala 17 naročnin na Majski Glas in \$1 v sklad za kritje stroškov. — Slovenski cvetličar John Gottlieb oglašja redno v Proletarcu. Citatelji, podpirajte tiste, ki s svojimi oglašji izkazujejo naklonjenost našim publikacijam. — Naročila za Majski Glas sta nabirala tudi Frank Podlipiec in Frank Horzen.

West Allis, Wis. — Vincent Pugelj je poslal devet naročnin Proletarcu.

Cleveland, O. — Pismo Ivana Babnika vključuje \$2.20 v sklad za Majski Glas in eno naročnino, ki jo je dobil John Krebel. — Anton Jankovich je poslal 20 naročnin.

Imperial, Pa. — Frank Augustin je poslal vsoto \$4.32 v agitacijski fond Proletarca. To je preostanek kuhinje ob priliki prošle konference JSZ.

Cicero, Ill. — Na veselici društva Sosedov SNPJ je prispeval Frank Florjančič \$1 v sklad za Majski Glas, Angela Zaitz in Mary Udovich pa sta prodale nekaj izvodov te revije.

Rock Springs, Wyo. — Chas. Pogorelec je v tem mestu dovršil svojo agitacijsko turo po zapadu. Dobil je 24 naročnin. Prodaj je dva izvoda Adamičeve knjige "Grandsons" in nekaj druge literature.

Cleveland, O. — Rose Jurman je poslala \$5 Proletarcu v podporo.

Waukegan, Ill. — John Zakovšek, iz No. Chicaga, tajnik kluba št. 45, je sporočil, da naj jim pošljemo še 25 izvodov Majskega Glasa. To je drugo naročilo. — Christine Jereb je naročila knjigo "Grandsons" za društvo "Little Fort".

Moon Run, Pa. — Jacob Ambrozich je poslal svoto za 12 garnitur knjig Cankarjeve družbe, ki so jih prodali v času Ovnove govorniške ture. Poroča, da se klub št. 175 živahno giblje. Meseca julija bodo imeli slavje 30-letnice Proletarca.

Chicago, Ill. — Albie Medic je naročila knjigo "Grandsons" in "Native Return". — F. A. Vider je prispeval \$1.50 v sklad za kritje stroškov Majskega Glasa.

Vintondale, Pa. — James Vidmar in John Kopal sta nabrala \$3.45 v tiskovni fond Proletarca. Imena prispevatelev so v tej številki.

Milwaukee, Wis. — Joe Radelj je naročil deset izvodov Adamičeve knjige "Grandsons"

in nekaj izvodov knjige "Dynamite" od istega pisatelja, katere bo skušal razpečati med rojaki.

Samsula, Fla. — Društvo št. 603 SNPJ je naročilo knjigo "Grandsons".

Girard, O. — Prošlo soboto se je vršilo v Slov. domu slavje 30-letnice Proletarca. Udeležba obilna. Ker se je paket izvodov Majskega Glasa, naslovljen sem, izgubil, so prinesli sabo 40 iztisov clevelandski sodrugi.

Star City, W. Va. — Lawrence Selak je dobil Proletarcu novega naročnika. Poroča, da so delavske razmere v njegovem kraju žalostne.

Pueblo, Colo. — Frank Pečnik je naročil knjigo "Grandsons". Kdor je še nima, naj piše ponjo knjigarni Proletarca. Stane \$2.50.

Strabane, Pa. — John Koklić je vrnil igro "Rdeče rože" in poroča, da je vprizoritev na njihovem odru sijajno izpadla. Prireditev je uspela moralno in gmotno. Udeležba je bila obilna tudi iz okoliških krajev.

Bridgeport, O. — Jos. Snoy piše, da je kvota njihovega kluba v United Socialist Drive \$25, ki jo bodo zbrali s pomočjo dobitkov. Svojih 40 odstotkov te kvote je klub sklenil prispevati v agitacijski in Proletarčev tiskovni fond. V soboto 18. maja bo njihov dramski odsek vprizoril tri igre v Maynardu in v soboto 25. maja v Sharonu, Pa.

Detroit, Mich. — William Travnik je poslal za društvo Young Americans SNPJ \$6 članarine v Prosvetno matico, v kateri še ostane.

Waukegan, Ill. — Tu bo v nedeljo 19. maja konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice. — Popoldne bo v Slov. narodnem domu vprizorjena drama "Rdeče rože".

West Allis, Wis. — Frank Matkovich piše med drugim: "Majski Glas je za naše gibanje res neprecenljive vrednosti in potrudili se bomo, da razpečamo čimveč izvodov."

Nasim ženskam

Chicago. — Na prihodnji seji, ki se vrši drugi petek v maju, t. j., 10. maja, bo angleška sekcija kluba št. 1 JSZ imela zanimivo predavanje. Govorila bo Miss Fink, učiteljica v čikaških srednjih šolah, o predmetu "Vzgoja—njen namen in cilj." Ta diskuzija bi morala imeti poseben pomen za matere otrok čolske starosti. Shod se vrši v Styblovi dvorani na 27. cesti in Turner ave. Vstop je prost. Vse članice kluba ter prijateljice so vabljene.

Odbor.

TO IN ONO

Milwaukee, Wis. — Na bolniški listi — prvič v življenju. Ker spadam k dveh podpor-nim organizacijam in bom deležen tudi državne zavaroval-nine za industrijske ponesreč-be, ni stvar tako slaba. Potom državne zavarovalnine, ki je obvezna za vse industrije v Wisconsinu, mi je zajamčeno okrog tri četrtine moje običaj-ne plače.

Ta postava, za katero so se socialisti v državni postavodaji borili skupno s strokovno orga-niziranim delavstvom, je torej velikega pomena za nas delav-ce in tudi v veliko pomoč.

Postava se je od leta do leta izboljševala. V vsakem zaseda-nju drž. legislature so predlo-žili socialisti dodatke k tej post-avi ter polagoma izboljševali točko za točko. Seveda, postava še danes ni, kar bi morala biti, toda tiste male skupine del-avskih zastopnikov so dosegle že s tem velike uspehe. Kadar pa bodo žnali delavci misliti, bodo znali tudi glasovati za svoje interese, kar bo pomenilo izpopolnjenje te in tudi drugih postav v prid delovnega ljud-stva.

Po poldrugem letu dela v us-njarni sem končno dobil delo pri svojem poklicu — v strojni tovarni. Od l. 1920 nisem več delal v tej stroki, zato sem se sedaj moral učiti spoznavati ves tehnični "napredek" teh dolgih let.

Moje pojmovanje stoodstot-ne produkcije je spadalo, kar sem takoj spoznal, v predpo-topno dobo.

Delovodja mi izroči karto s številko in vsemi tehničnimi označbami in podatki glede tiste-ga dela, oziroma tistih komad-ov. Iz zaloge dobim na karti določeno tehnično risbo — kot miza veliko polo na modrem papirju, z belimi črtami in šte-vilkami. Rizba mi pove, katere vrste orodje potrebujem. Ko je vse pri roki, proučavam vrste delo (operations), ki ima biti izvršeno na mojem stroju.

Potem pa čas, ki mi je dovol-jen. Sedaj začnem računati: 0.36 se pomnoži s 60=2.16, kar pomeni, da imam 2.16 minute za en komad; če izvršim delo poprej ko v določenem času, sem deležen bonusa, to je, tisti čas se mi plača posebej, poleg navadne plače od ure. Potem spet množim — karta kaže, da imam izgotoviti 100 komadov — torej, 2.16 x 100 je 216, kar spet pomeni, da imam 216 mi-nut časa za vse komade.

Začnem delati, ko sem izgu-bil več ko eno uro s pripravami. Izgotovim prve komade in pronajdem, da če izboljšam si-stem pritrjevanja komada na stroj, lahko prisedim par mi-nut. V tem pride delovodja in njegov asistent ter me opoziri-ta na to, kar sem že sam iztuh-tal. Potem gre delo hitreje iz-pod rok. Kasneje pride delo-vodja še enkrat in mi pravi, da ni treba rabiti lesene klade, ka-tero sem podlagal pod komad. Dobro, klada je res padala z vsakim izgotovljenim komad-om na tla, da sem jo moral pobirati — en trenutek izgub-ljen in to je denar. Pa sem za-čel rabiti koleno, namesto kla-de. Sicer so trpele klade — o-boje, toda to se kupi, če pa sama raste. Hitel sem na vso moč, toda prve ure sem rabil

samo za pritrjevanje komada na stroj po 2 1/2 minute, kar po-meni, da sem bil prepočasen. Štiri ure kasneje sem znižal čas na 2.40 in upal, da dosežem do-loženi čas 2.16. predno izgotovi-m vseh 100 kom., toda ko sem izgotovil 78. komad, sem za trenutek pozabil, da moja noga ni tista klada, pa sem spustil komad na veliki palec, katerega mi je lepo modro pobarvalo in mu dalo tudi grdo, ploščato obli-ko, kar ni bilo posebno prijet-no, pa čeprav bi bil deležen bon-USA, kar pa seveda nisem bil. Delal sem še eno uro, ker sem mislil, da je moja plača bolj važen činitelj kot pa takle svojevglav, razbijajoč palec, ki ne pozna težkega boja za ob-stanek.

Na potu domov, ob polnoči, so se mi pojavile v glavi običaj-ne revolucionarne ideje, da sem se vprašal: Zakaj, sto vragov, tako divjanje pri delu? Tako pomanjkanje dela na vseh stran-eh, tako malo naročil, toda ti-stih par, ki delajo, se priganja. Toda končno sem se potolažil, misleč: To je ena izmed tistih nevidnih sil, ki tirajo ta bedasti sistem v pogin. Priganjaštvo! Čimbolj bodo priganjali, tem-prej bo porabljenih tistih pet bilijonov, s katerimi hočejo re-siti svoj skrhani sistem. Ta mo-ja bolečina je samo mala kap-lja vesoljnih bolečin delavstva, ki se razvijajo v kužno bole-zen, na kateri bo kapitalizem poginil.

Logično in povsem v tolerant-nem tonu je urednik Proletarca odgovoril Radniku glede "na-padanja" sovjetske vlade. Vse kar je napisano v Proletarcu, je tako jasno, resnično in tudi logično, da bi to upošteval celo kak urednik čikaškega A. S., čeprav mu je logika deveta de-žela. Toda pri naših komunisti-čnih prijateljih velja še vedno stara pesem: Lenin je pisao, Trocky je rekaio. Sreča za de-lavstvo, posebno za Rusijo je, da so tam vodilni možje pred vsem praktični in da so jim te-rije stranska stvar, kadar jim gre za doseg velikih ciljev.

Fr. Novak.

Naročite si Proletarca, ki je edini pravi delavski list.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 540 W. Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

BARETINCIC & SON
Tel. 1475
POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 138.

Fristna in okasna domača jedila
Cene zmernne. Postrežba točna.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.
NAŠA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.
FRANK GRILL, predsednik
PRVA SLOVANSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom
TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO
1727-1731 W. 21st STREET CHICAGO, ILL.
Telefoni: CANAL 7172-7173

ŠTIRI GLAVNE ARMADE V EVROPI

Ako bi predsednik Woodrow Wilson prišel nazaj v življenje, bi izprevidel, da je bila njegova vojna za odpravo vojne ogromen fiasko. Čudil bi se tudi, ko bi videl, da Zed. države trošijo danes za militarizem več ko kdaj prej v mirnem času in da niso bile — z izjemo v svetovni vojni — še nikoli toliko oborožene kakor danes.

V Evropi bi videl, da si stoje nasproti ogromne armade in vojne mornarice, — tehnično veliko boljše opremljene, z jačjo silo za ubijanje in rušenje, kakor pa pred pričetkom svetovne vojne.

Velikost armade posameznih

velikih dežel po številu mož je sledeča:

- Sovjetska Unija, 940.000.
- Nemčija, 750.000.
- Italija, 680.000.
- Francija, 650.000.
- Anglija, okrog 200.000.
- Japonska, okrog 300.000.
- Zed. države, 165.000. (Brez milice.)

Vse te armade so tako orga-nizirane, da jih poveljstva lahko pomnože za več sto tisoč v 24. urah.

Vesilele na morju so Zed. države, Anglija in Japonska, in v drugem redu Francija in Italija.

OGLAŠAJTE

PROLETARCU

Charles Pogorelec:

Z AGITACIJE PO ZAPADU

(Nadaljevanje.)

Po končanem uspešnem delu sem jo mahnil proti Red Lodgu in okoli. Moral sem skozi Billings. Vlak vozi po ovinku okrog 200 milj, dasi je to mesto oddaljeno od Roundupa le 49 milj. Zelezniške zveze so tod pod ničlo. Rekli so mi, da vozi v Billings bus. Dobro, sem si mislil, se peljem pa z busom, pa pridem prej tja. Vprašujem, gledam kje je bus, pa mi ga pokažejo. Ogledujem ga in premišljam, kako se bo s tem "busom" peljalo, kajti bil je navaden truck za prevažanje premoga. In res ga je bilo par ton na njem, namenjen za v Billings. Ali ker ni bilo izhoda, smo se natrpali trije k vozniku spredaj in jo odkurili naprej. Naj omenim, da je ta voznja celo zelo draga.

Iz Billingsa zopet nobene zveze z 59 milj oddaljenim Red Lodge. Potniški vlak je ukinjen, bus pa vozi tja le enkrat na dan. Odšel je že zjutraj. Moral sem prenočiti v Billingsu. V naselbinu Red Lodge je bila moja prva pot k K. Erznožniku. Dobil sem ga v njegovi gostilni. Snidenje je bilo pri srčno. Po kratkem razgovoru sva naredila načrt za našo agitacijo. Nekoliko po Red Lodgu samemu in potem "čez hrib" proti Washoe in Bearcreeku. Bilo je mraz in snežilo vseh pet dni mojega potovanja v tem kraju. Toda delo je bilo treba izvršiti, pa magari če se vremenski bogovi se tako repenčijo! Naslednji dan sva jo mahnila "čez hrib" proti omenjenim naselbinam, kjer sva posetila naša stara naročnika Podlinska in Turka. Vsi skupaj smo se nato odpeljali v Bearcreek, kjer smo dobili naše nekdanje sodruga Franka Danicheka in Ignaca Marincheka. Pogovorili smo se o shodu v nedeljo in se zopet vrnilo v Washoe. Erznožnik je odšel na svoje delo, Turk, Podlinski in jaz pa na agitacijo okrog rojakov. Uspeh je bil še isti večer povoljen, kajti bili smo v 6. hišah in rezultat je bil 4 nove, 1 ponovljena celoletne naročnice in 1 na New Leader. Z uspehom smo bili naravno vsi zadovoljni. Pri Turku nam njegova soproga pripravila okusno večerjo, in tako okrepčani smo odšli vsi skupaj v Red Lodge. Poleg agitacije za list smo ljudem obvestili tudi o shodu, ki

smo ga sklicali v Slovenski dvorani na Scotch Coulee. Naslednji dan popoldne se odpeljemo z Erznožnikom in njegovo prijazno soprogo "čez hrib" na shod. Prišedši tja, smo dobili v dvorani že večjo skupino ljudi iz naselbin Red Lodge, Washoe, Bearcreek in Scotch Coulee.

Shod se je vršil v dvorani, katere ustanovitelj je bil socialistični klub, ki je v začetku postavil le majhno stvar, ki bi naj zadostovala za seje kluba. Pozneje so k temu pritegnili še mnogo posameznikov in družstev, ki so gumno prispevala in tako "štukali" dvorano naprej. Postala je prilično velika in zadostovala potrebam naselbin okrog Bearcreeka za seje, shode in veselice. Ima tudi primeren oder.

Shodu je predsedoval s. Fr. Danichek, ki je pokazal, da ni novinec v takih stvareh. Orisal je nekoliko zgodovino socialističnega kluba, dokler je bil aktiven in njegovo delovanje na političnem in kulturnem polju. Omenil je tudi par shodov, ki so jih imeli pred vojno. Na enem je bil govornik Frank Šavs, ki je bil tedaj na agitaciji za Proletarca, na drugem pa Etkin Kristan. "Na tem shodu pa bomo imeli priliko slišati tretjega govornika, s. Chas. Pogoreleca, upravnika Proletarca in tajnika JSZ", tako me je predstavljal.

Govoril sem o splošni potrebi socialističnega tiska ter smotrenega in sistematičnega dela v naših klubih, o delu naše kulturne ustanove Prosvetne matice, ter o splošnem gospodarskem in političnem položaju v današnji družbi. Urgiral sem navzoče na zopetno ustanovitve socialističnega kluba. Udeleženci so bili z izvajanjem zadovoljni. Razpečanih je bilo tudi lepo število brošur ABC socializma.

K besedi se je priglasil s. Erznožnik ter omenil, da je govoril z mnogimi glede ustanovitve kluba na Red Lodgu, toda mnenje vseh je bilo, da je bolje, ako organiziramo en močan klub za okoli Red Lodge, Bearcreek, kot pa da ustanovimo dva manjša kluba. Govorila sta nato sodruga Koprivšek in Marinček v prilog ustanovitve kluba. Razdeljene so bile pristopne karte, katere je podpisalo 18 moških in žensk in ta

koj pričeli pristopno in mesečne prispevke za april. (Shod se je vršil v nedeljo 31. marca.) Za začasnega tajnika je bil izvoljen mladi tu rojeni William Godina. Redno sejo so sklicali naslednjo nedeljo, na kateri so izvolili še ostale odbornike in sklepali o svojem delu.

Po končanem shodu in ustanovitvi kluba se je razvila prijetna domača zabava, na kateri ni manjkalo ničesar. Reči moram, da so ljudje tod ne samo izredno vljudni, ampak tudi zavedni in razumni, da je mogoče razpravljati z njimi o marsičem. In klub, ki je zgrajen iz takega elementa, ima vse pogoje za obstoj in napredek. Kako tudi ne, saj so v njemu stari bojevnik unijskega in socialističnega gibanja, kot Danichek, Marinček, Erznožnik, Koprivšek in drugi. Človek je vesel sestanka s takimi ljudmi. Razveseljivo dejstvo je, da je poleg moških pristopilo tudi tako lepo število žensk. Čemu tudi ne bi, saj so ženske ravno tako potrebne v bojnih linijah proletarske stranke kot moški. Toraj naprej sodrugi in sodružice!

Vsem, ki so mi nudili pomožbo in pomagali pri agitaciji, iskrena hvala, posebno še K. Erznožniku in njegovi soprogi Mici. Ima gostilno, pa si je kljub temu vzela čas, da mi je pomagal. Delo v skoraj stalnem sneženju ni bilo prijetno, toda opravili smo ga kot se spodobi. Soproga Mici nam je pa postregla z vsem, tudi z radostnim humorjem, katerega je vedno polna. Počutil sem se med njimi domačega kot malokje.

Iz te okolice sem se po končanem delu odpeljal proti Billingsu, Heleni in od tam proti East Heleni, kjer je precejšnja slovenska naselbina.

Po pravici rečeno, šel sem tje precej skeptičen glede uspeha, toda bil sem prijetno iznenađen takoj ko sem se ustavil v trgovini Franka Hrelata. Še se nisem dobro predstavil, me vpraša za ceno naročnine, odšteje mi jo takoj, zraven pa še nagovori svojega odjemalca Jamesa Blasiha, Hrvat po rodu, da se je naročil. Dober začetek, sem si mislil. Frank je vesele naravi in tudi zelo načrtan človek. Proletarčeva knjigarna ima v njemu dobroga odjemalca. Njegova prijazna soproga me je parkirala peljala z njenim avtom v 6 milj oddaljeno Heleno in mi razkazala mesto in palačo državne zbornice.

V E. Heleni sem poleg Hrelatovih obiskal našega starega prijatelja in somišljenika Jožeta Mihelicha in njegovo družino. Razume se, da je že vedel namen mojega obiska. Ne vem kako bo kaj, razmere niso nič kaj preveč ugodne, toda poskušala bova, mi pravi. Pa sva začela. Uspeh najinega dela v dveh dneh, od 4. do 10. ure zvečer vsaki dan, je bil 14 novih naročnikov. Prej smo imeli samo enega, danes jih je 15, kar je za tako malo naselbino zelo lepo število.

(Dalje prihodnjič.)

Gladovne stavke

Kadar se delavci poslužujejo v boju proti mizeriji gladovne stavke v toliki meri kakor v zadnjem podrgnem letu, je to slabo znamenje za trhli kapitalizem in njegovo dekle fašizem. Blizu Chranova na Poljskem je dne 17. aprila pričelo z gladovno stavko 300 delavcev. Šele ko so bili brez jedi nad 60 ur in sporočili, da rajše pomro glada kot da bi delali za drastično znižano plačo, se je družba začela pogajati z njimi. Slične stavke so pogoste na Ogrskem, Jugoslaviji, med političnimi jetniki v Avstriji itd.

Milijon posameznih delavcev je milijon posameznikov. Toda če se organizirajo, so sila, s katero nasprotniki morajo računati in jo upoštevati.

POSLEDICA PEŠCENEGA VIHARJA

Na sliki je kraj v Texas County v Oklahomi, kjer je pešeni vihar s svojo odzemanjem in mešanjem zemlje uničil vso setev.

Iz zapisnika redne seje odborov JSZ dne 5. aprila 1935

Navzoči od eksekutive Frank Alesh, Filip Godina, Fr. Zaitz, Joško Oven. Od nadzornega odbora JSZ Anton Garden in Frank Udovih. Od nadzornega odbora slovenske sekcije Alice Artach, John Hujan in Angela Zaitz. Od odbora Prosvetne matice Peter Bernik, Ivan Molek in John Rak.

Za predsednika seje izvoljen Godina. Zapisnik prejšnje seje sprejet.

Začasni tajnik John Rak poroča med drugim:

S. Pogorelec je s sodelovanjem somišljenikov ustanovil socialistični klub JSZ v Montani, čigar delokrog sta naselbini Bearcreek in Red Lodge ter druge v bližini. Pristopilo je 18 članov. Wm. Godina je bil izvoljen za začasnega tajnika. Mladina je v novem klubu dobro zastopana.

Iz Sharona, Pa., poroča s. Cvelbar, da je dolgo pasivni klub št. 7 bil čisto razpuščen in njegova imovina izročena Zvezi v smislu pravil. Poskusji za reorganizacijo se niso obnesli zaradi osebnih razprtij in brezplodnosti.

Povprečno število članstva skozi prošle tri mesece je bilo nad 600, to je takih, ki imajo članarino plačano do datuma, in onih, ki so prejeli izjemne znanke. Veliki zahtevi po slednjih je vzrok brezposelnost.

Člani nadzornega odbora so prešteli glasovnice referendumu o predlogih za spremembe v pravilih. Poročilo o izidu glasovanja bo objavljeno v Proletarcu. (Bilo je priobčeno v izdaji dne 17. aprila 1935.)

Nato poroča še o agitacijskih turah, ki so bile podvzete, in o Prosvetni matici. Društva, ki so se obrnila za sodelovanje, so: št. 712 SNPJ, Johnstown, Pa.; št. 198 SNPJ, Willard, Wis.; federacija SNPJ Forest City, Pa.; druš. št. 21 SNPJ, Pueblo, Colo.; št. 138 SNPJ, Strabane, Pa.; klub št. 5 JSZ, Johnstown, Pa.; federacija SNPJ v Westmoreland Co., Pa.

Peter Bernik je med drugim poročal, da se je za vstop v Prosvetno matico prijavilo meseca marca 20 društev, 16 pa jih je obnovilo včlanjenje. Ako bi bile ekonomske razmere kolikaj boljše, bi bilo stanje Prosvetne matice bodisi v številu prijavljenih društev ali v dohodkih veliko boljše.

Pri oskrbovanju iger društvom, ki jih vzprizarajo, je težkoča, ker v splošnem ne vedo, kakšne si bi izbrali. Vsebinski jim ni znana, nam pa ne igralsko osobje, ki ga imajo na razpolago. Druga težkoča je, da za mnoge igre nimamo še prepisanih vlog, ali pa samo nekaj vlog.

Precej povpraševanja je tudi po spevoigrah in deklamacijah. Kar se tiče zbirke pesmi za deklamacije, je obilna, ni pa še sistematično urejena. Prosvetna matica ima v svojem arhivu precej spevoiger, ne pa prepisanih in pesmi, razen nekaterih.

Potrebno je, da se uredi tudi za to dvoje seznam s podatki, kar bo potem prihranjalo delo in omogočalo boljše upogled v stvari, ki jih imamo. Ko se vrne z agitacije s. Pogorelec, bo sklicana posebna seja odbora Prosvetne matice, da razpravlja in sklepa o teh izboljšavah.

Ivan Molek prečita pismo Ivana Vuka, tikajoče se nabave knjig iz starega kraja in pa bankskega natiska zadnje knjige Molekove triologije v založbi Cankarjeve družbe "Sesuti stolp".

O arhivu Prosvetne matice z ozirom na pesmi za deklamacije, note, vloge in o nabavi prihodnje knjige za članstvo Prosvetne matice govore mnogi sodrugi.

S. Oven poroča o shodih v Penni, na katerih je govoril, in o shodu v Clevelandu.

Sledi splošna razprava o agitacijskem delu.

Zaključek seje ob 11:10.

Mednarodni delavski biro lige narodov in sovjetska Unija

Chicago, Ill. — Komunistične stranke so napadale mednarodni delavski biro lige narodov v Zenevi za buržoazno ustanovo, za orodje kapitalizma in za gnezdo "social-fašistov". Kakor ligi narodov, katero so sovjeti slično nazivali, se je USSR končno pridružila tudi mednarodnemu delavskemu biroju lige narodov.

Beogradske Radničke Novine pšejo o tem dogodku med drugim:

"Sovjetska vlada je mednarodnemu delavskemu biroju lige narodov sporočila, da je pripravljena pristopiti k tej ustanovi. S pristopom Zed. držav Severne Amerike in zdaj še sovjetske Unije je mednarodni delavski biro lige narodov postal največja delavska internacionalna ustanova na svetu. S tem se je dvignila ne samo moč in uglednost te institucije, ampak se z njeno pomočjo likvidirajo tudi težki spori, ki so razdvajali delavski pokret v vseh deželah.

Znano je, da komunisti skozi več let agitirali proti mednarodnemu delavskemu biroju in proti vsem organizacijam, ki so sodelovale v njemu. Napadali so voditelje biroja v Zenevi in pa voditelje v poedinih deželah, ki so pripomogli, da so se delavske organizacije zedinile v biroju.

Ta velika zabloda komunistov, s katero so razdvajali delavske vrste, se je končno sesula. Ta slučaj priča, kako neosnovano so komunisti rušili delavsko zgradbo in kako brez podlage so bila njihova zaletavanja v delavske ustanove. V tem slučaju lahko vidite, kako s svojimi slepilnimi proglašitvami služijo jačanju — ne delavskih ampak fašističnih struj. Kajti vsaka borba proti socialističnim strankam, ki jo vodijo komunisti, je v pomoč fašizmu.

S svojo taktiko zaletavanja v institucije, katerim se zdaj sami pridružujejo, pričajo, da so delovali kvarno delavski stvari.

Čas je, da tisti, ki goje simpatije napram komunističnemu pokretu, uvidijo, da ni vse prav, kar počne kominterni in da njene dosedanje zablode, niso nikako jamstvo, da jih ne bo počenjala tudi v bodoče."

Tako pišejo Radničke Novine.

Kominterni, ki je navajena razbijati delavske ustanove, katerih ne kontrolira, se bo težko odvadila te hiše, meni člankar. Čitateljem navajam njegove argumente v dokaz, kako vihrava in nestanovitna je komunistična taktika, o kateri so nam trdili, da je ni boljše na svetu in da je nezmotljiva.

Sava Bojanovich.

Socialistične konvencije

Konvencija soc. stranke države Illinois se bo vršila v Decaturju dne 11. maja, coloradske v Denverju 30. maja, missourske v Sedaliji 15. junija in virginske v Richmondu 4. maja.

NEJEVOLJA PROTI RAZMERAM IZRAŽANA V NAVALU STAVK

(Nadaljevanje s 1. strani.)

zirajo in pripravljajo na stavke v tem poletju, ako se delovne razmere ne obrnejo na bolje.

Plača, kakršno v splošnem prejemajo zdaj, je le nekoliko boljša od direktnega relifa. V nešteti slučajih dobe delavci le toliko prilike za zaslužek, da se jim onemogoči direktno brezposelnostno podporo. Pri takih dohodkih jim je edino mogoče oskrbeti družini najpotrebnejšo hrano. Za obleko, asessment in za takozvani "luskus" jim ne ostane ničesar. To povečava krizo in moralčno propadanje tudi v plasteh takozvanih "zaposlenih" delavcev.

Vlada si prizadeva, da stavke preprečuje, ali pa posreduje v njih na način, da s koncem konca le delavci tisti, ki so te-

peni. V razpravi o Wagnerjevi predlogi si mnogi mislijo, da je njena dobra stran posebno v tem, ker bo več ali manj onemogočila stavke, dočim drugi, med njimi vodstvo Civil Liberties unije, argumentirajo, da se ta navidezno dobra predloga koncem konca lahko razvije v bojno sredstvo proti delavcem.

V predzadnjem letu termina, od kar ima vlado v rokah new deal, delavci še vedno nimajo vzroka, da se bi pohvalili s pridobitvami. Narobe — čezdalej bolj se pritožujejo nad prevaro. In prav zdaj imajo socialistični agitatorji najboljše priliko delavce poučevati, da jih tak new deal ne more rešiti drugega kakor umiranja od glada, zato se danes opira le na relif. Delavci dobe svoj pravi "new deal" šele, kadar se odločijo zavreči sedanji sistem.

Iz slabega v slabše

Maynard, O. — Pred leti je bila to zelo cvetoča naselbina. Ampak premogovniki so izčrpali in ljudje morajo na delo, ako ga imajo, daleč naokrog. Včasih je živel v Maynardu precej Slovencev. Mnogo se jih je vsled razmer izselilo, nekaj jih je pomrlo, ostali pa života-riljo tukaj naprej kakor najboljše morejo. Večinoma imajo svoje domove in vsled tega so več ali manj primorani živeti tu. Rov, v katerem je bilo za zaposlenih največ naših rojakov, je prenehal še pred 1. aprilom. Drugod delajo od enega do 3 dni na pol meseca. Sicer pa, kam bi človek pač šel, da si bi prebral na bolje?

Svoj čas smo bili zelo aktivni v društvu št. 275 SNPJ in tudi socialistični klub je bil obstojal. Pod teho razmer je prenehal. Ni pa naša naselbina nazadnjaška, kajti skoro vsi rojaki so naročeni na Prosveto in Proletarca. Omenjeno društvo je že mnogo let včlanjeno v Prosvetni matici. Ko je imelo slavnostno razvzija zastave, je bil glavni govornik Filip Godina. To je bilo pred 11. leti. Od takrat ni imelo naša društvo nobene priredbe več.

Nedavno pa smo se odločili povabiti sem igralce iz Bridgeporta, ki nam bodo vprizorili igro "Luka in Jaka" in v angleščini pa šaljiv prizor "Listen, Louis!" ter igro "Hans von Smash". Po končanem sporedu bo plesna zabava.

Vsa ta prireditve se vrši v soboto 18. maja ob 6:30 zvečer v Poljski dvorani na Maynardu. Društvo št. 275 SNPJ vabi rojake od bliž in daleč na to zabavo. Vstopnina je nizka. Deležni boste dobrega sporeda in ob enem nam stem izkažete naklonjenost, kakor jo mi drugim organizacijam, katerih priredbe se udeležujemo. Na svidanje 18. maja.

Anton Skaberne.

Notary Public Phone Canal 3073
Edini slov. cvetličar v Chicagu
JOHN GOTTLIEB
1845 W. Cermak Rd., Chicago, Ill.
Venci za pogrebe naša specialiteta

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

Socialistična stranka na Norvežkem v akciji za prevzem države

Norveška delavska stranka, ki je zdaj na vladi, se pripravljala na volitve leta 1936, v katerih si bo prizadevala dobiti v parlamentu večino nad vsemi drugimi strankami.

Dne 2. junija t. l. priredi norveška delavska stranka v glavnem mestu Oslu veliko manifestacijo delavcev, malih kmetov in ribičev za delovni naziv, ki ga je izdelala stranka. Tudi sedanji vsebuje znatno materialno pomoč delavcem, malim kmetom in ribičem prebivalstvu, česar meščanske stranke ne morejo zagovarjati.

Pomočki, ki so znatni, so dobivani z direktnim obdavečnjem imovitega sloja.

Organiziranje žensk v unije na Angleškem

Na petem rednem zboru zastopnic strokovnih organizacij na Angleškem, ki se ga je udeležilo 65 delegatic, je bilo poročano, da se organizatorično delo med ženstvom v Angliji zelo povoljno razvija. Pristopile so v tisočih v unije, v delavsko stranko in v zadrage.

Ogromna večina v industriji in uradih zaposlenih žensk je organiziranih.

LISTNICA UREDNIŠTVA

P. B., La Salle, C. N., Oglesby, F. L., Johnstown in drugi: Dopsi, ki ste jih poslali za objavo v prejšnji številki Proletarca, so dospeli prepozno, kajti kot že pojasnjeno zadnjič, je bila tiskana prej ko običajno, zato, da so jo naročniki lahko prejeli do 1. maja.

Spis Simona Kavčiča smo pričeli nadaljevati v tej številki.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00
Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

Odgovor na vprašanje Koliko RES stane plinska gorkota?

Zapiski dejanskih stroškov za zadnjo sezono glede tega in drugih domov odstranijo vsak dvom
Plinska kurjava sprejema izziv glede stroškov!

TA ponudba odstranja vse dvome glede tega, koliko plin stane. Pripravljeni smo, da dokazemo po zapiskih dejanskih slučajev, da stroški za plinsko kurjavo niso taki, kakor so pretirane govorice in netočna poročila zapeljala mnoge, da verjamejo. Prosimo vas, da sprejmete ta dokaz, sestavljen ne na govoricah, marveč na dejanskem preiskovanju, koliko resnično stane kurjava s plinom. Nad 30,000 zadovoljnih uporabljevalcev plinske kurjave stoji za temi podatki.

Pišite po dejanski dokaz!
Ne zadovoljujemo se, da bi samo deloma pokazali celotne številke. Nismo zadovoljni, da bi odkrili stroške v samo osamljenih slučajih. Čakali smo, dokler nismo sestavili celotni rekord glede stroškov za plinsko kurjavo v mnogih domovih, različnih vrst, v okrožjih, daleč oddaljenih drug od drugega. Zdaj so ti rekordi odprti za vaš pregled. Pišite ali pokličite svoj najbližji urad plinske družbe za ta dokaz, sestavljen v knjižici, ki vsebuje 50 slučajev glede podatkov stoterih stroškov kurjave s plinom. Enostavno izpolnite odrezek. Odposlajte ga takoj, ali telefonirajte Wabash 6000.

Pošljite ta kupon za dokaz o stroških plinske kurjave —
ODSTRANITE VSAK DVOM!
The Peoples Gas Light and Coke Co. Chicago, Ill.
Please send me a copy of your booklet of "Gas Cost Records."
Name .....
Address .....
City .....

THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE CO. CHICAGO

ŽENA POD JARMOM FAŠIZMA

Piše Ana Jermanova, Ljubljana.

I. Bistvo fašizma

Ko čaja beselo fašizem, ti nehote v tvoj pred očmi predstava o lepi selšni zemlji, ki so jo opevali pesniki; o zemlji, kjer se je delovno ljudstvo že tako uspešno borilo za svobodo; o zemlji, katere del je tudi "bratov naših domovina". A danes zamašajo lepoto te zemlje krati oblastniki — fašisti. S tem imenom pa ni zvezan samo prazni trpljenje italijanskega delavstva, temveč tudi dvojni zatiranje slovenskega (slovenskega in hrvatskega) življa. Komu ni znano to dvojno grje slovenskega delavca in kmeta v solnjeni Goriski, na Krasu in v Trstu, ter prav tak položaj hrvaškega človeka v Istri? Neznosno socialno zatiranje delovnega ljudstva okuša naš človek tem huje, ker mora poleg socialne bede prenašati tudi narodnostno preganjanje, kajti ena glavnih potez fašizma je brezobzirno zatiranje narodnih manjšin v lastni državi v namenu, da jih čim popolneje iztrebi. Zato je trpljenje našega delovnega človeka v teh krajih neznošno. 600.000 naših ljudi nima pravnih pravic.

Poleg delavca največ trpi naš kmet. Fašistični oblastniki sistematično spravljajo posestva slovenskih kmetov naoben, za namenom, da čim bolj očistijo "italijansko" zemljo od "tujerodnega" življa, kakor se sami izražajo. Prav tako dosledno skrbe, da naš življenjski kulturni propad. Po vojni je bilo v Julijki Benedičji 550 slovenskih in hrvaških sol, sedaj ni nobene več. Od otroškega vrtca preko ljudske in srednje šole, pa v vojaški službi, povsod pošaljajo našo mladino. Razpustili so naša prosvetna društva, razgnali pevske zbornice in prepovedali celo fantovsko petje na vasi, iz cerkve so pregnali slovensko besedo sporazumno z italijanskim papežem. Požgali, porušili ali pa osvojili so si ljudske domove ter ustavili vse liste, bodisi delavske ali kulturne.

Tiste, ki se upirajo temu brezprimernemu socialnemu in narodnostnemu zatiranju, doletijo najstrašnejša kazen: za najmanjši prestopok 20—30 letni ječa ali progn na otoke v konfinacijske tabore, ki jih radi težkega življenja na njih imenujejo "otoke smrti".

To je kratak opis slike več kot desetletnega trpljenja našega delovnega ljudstva pod jarmom fašizma. Toda motil bi se, kdor bi mislil, da se fašistična krutost omejuje samo na "tujerodni" življenjski, kajti v socialnem pogledu nič manj ni zatirano italijansko delovno ljudstvo. Ko so italijanski fašisti dobili oblast v roke, so najprej uničili delavsko gibanje, vse delavske pridobitve, socialne zaščite, delavske sindikate, potem so vrgli meščansko demokracijo in utrdili diktaturo v korist finančni oligarhiji. Predno je prišel Mussolini na oblast, je objubil: "Ko bomo zatrli boljševizem, bomo obračunali s kapitalisti in veleposestniki. Toda na oblasti dela prav nasprotno od te objube. Zlasti veleposestniki v Italiji imajo

neverjetne predprave: oproščeni so davka na dedščino, znižal se je davek na kapital, velika industrija dobiva milijanske subvencije, država izboljšuje zemljo na lastne stroške za magnate, najemnikom pa zvišuje najemnino, podaljšuje delovni čas in znižuje plače.

Kljub strogi cenzuri prihajajo v svet poročila o izkoriščanju delavstva v Italiji. Posebno v južni Italiji je delavstvo življenje pravi pekli. V žvepljenih rudnikih v Siciliji traja delo 12 ur na dan, in to v duševnem žvepljenem zraku, v stalni življenjski nevarnosti, brez vsake zaščite. V tvornicah je življenje prav tako kakor v vojašnicah ali jetnišnicah: vsak pogovor med delom je prepovedan, vse naokrog je polno grahu, ki preže na slehno besedo.

Dogodki zadnjih let nam kažejo, da fašizem ni ostal v deželi, kjer se je porodil, temveč da prodira tudi v druge države, zadnji čas s posebno naglico. To je najboljši dokaz, da ima ta pojav svoje korenine v gospodarskem razvoju povojne dobe. Saj vidimo, da so vzroki za razmah fašizma povsod isti.

Po svetovni vojni je industrija dvignila svojo delavnost do takega razmaha, kakršnega zgodovina gospodarstva doslej še ni poznala: vse njene panoge so vzcvetele, da se je lahko verni človek začudil, kakšno bogastvanje ma je prinesla vojna. Tehnika se je povzpela do čudežnih višin in posledica je bila, da so podjetniki spopinjali svoje obrate z novimi, bolj dovršenimi stroji, ki so proizvajali v enakem času mnogo večje množine blaga kot prej. Te racionalizacije gospodarstva niso uvedli le v industrijske obrate, temveč tudi v poljedelsko proizvodnjo. Meščanska gospodarska veda je pela pešem zmagoslavja kapitalističnemu gospodarskemu sistemu. In vendar so začeli zanikati trditve, da je kriza bistvo tega sistema. In vendar je bila ta navidezna prosperiteta le blesteč privid pred zatonom.

Umevno je, da je v dobi gospodarskega razmaha primanjkovalo delovnih moči, vsled česar je našla tudi evropska žena odprta vrata v vse delovne panoge. Ze med vojno je nadomeščala moza na polju, v delavnici, v tovarni, v pisarni, v šoli in je našla za svoje delo toliko priznanja kot še nikdar doslej. Tudi največji reakcionarci so pričeli priznavati njeno enakovrednost, in njeno stremljenje po politični enakopravnosti je začelo postajati razmika. Resni ljudje so resno razmišljali o pomenu ženinega sodelovanja pri ustvarjanju kulturnih vrednot, pri oblikovanju nove družbe. Vseposvodi je že nastopala žena kot polnopraven človek, ki hoče doprinesiti svoj delež v družabnem snovanju ob strani moža.

(Dalje prihodnji.)

Kadar kritizirate delovanje drugih, ali se kdaj vprašate, v čem ste vi boljši in vaše delo več vredno od drugih?

"Majski Glas" je nam v ponos.—Pojasnilo na Podbojev članek

Piney Fork, O. — Letošnje "Majškega Glasa" sem nestrpno pričakoval. Ko sem dobil v roke, se mi je z lela kakor brežura, gradiva pa v njej toliko, kakor v knjigi za \$2.

Kako je to mogoče? Sem se vprašal. Ker pa naše gibanje dobira poznam, vem, da je med nami marsikaj mogoče. Požrtvovalnost namreč nima mej.

V svoji radovednosti sem Majski Glas hitro prelistal, pregledal slike in prečital navdove in pesmi. Nato sem se lotil pregledovanja oglasov, da vidim, kdo je na ta način pomagal. In ko sem prebrskal vse to, sem šel spet na prvo stran in začel čitati članek za članom.

Vse gradivo v tem Majškem Glasu mi ugaja. Članki, črtice, povesti, zgodovinski in filozofični prispevki so bogata zbirka čtiva.

Z zanimanjem sem bral tudi članek Franka Podboja iz Johnstowna. Upam, da mi ne bo zameril, ako se nekoliko dotaknem postanka prvih klubov JSZ. On smatra, da je bil slovenski socialistični klub v Conemaughu, Pa., ustanovljen 1. 1907 po lasalski konvenciji SNPJ drugi klub slovenskih socialistov v Ameriki, in bi vsled tega moral imeti v JSZ št. 2.

Ob času III. konvencije SNPJ, katero s. Podboj omenja, ni obstajal slovenski socialistični klub samo v Chicagu, kakor on domneva, nego tudi v naselbini Glencoe, O., kjer je bil ustanovljen 18. novembra 1. 1905, torej dve leti pred omenjeno konvencijo SNPJ in dve leti predno je bil ustanovljen klub v Conemaughu. Od vsakega svojega člana je počel redno vsak mesec čikaškemu klubu po 15c v blagajno slovenske socialistične zveze od svojega početka in s pomočjo teh dveh klubov se je med Slovence v Ameriki pričelo organizirano socialistično gibanje.

Ko je bil ustanovljen Proletarac, ni bilo meseca, da bi mu klub št. 2 v Glencoe ne pomagal gmotno, z naročniki in z dopisi.

Klub št. 2 v Glencoe je bil aktiven nepretrgoma in je redno pošiljal vse določene prispevke na pristojna mesta, razen nekaj časa vsled stavke, ko ni imel več sredstev. Pred nekaj leti pa je na Glencoe premožovska industrija shirala, nato popolnoma prenehala in sodrugi so se večinoma izselili za delom kamorkoli. Tako je ta drugi najstarejši slovenski socialistični klub v Zed. državah prenehal, njegov arhiv pa je bil poslan v smislu pravil uradu JSZ. Dva člana sta pristopila v klub št. 11 v Bridgeportu, jaz sem v Piney Forku, drugi pa so razkropljeni drugod.

Toliko o tem. Naj se povrne nazaj k Majškemu Glasu. Ko sem ga prelistaval, sem se spomnil številnih prvomajskih izdaj drugih socialističnih listov. Dobro mi je še pred očmi socialistično glasilo v Avstriji, ki je pred 40. leti izšlo za Prvi maj z rdečim tiskom. Enako so izšli vsi drugi socialistični listi. Ko so slovenski delavci začeli izdajati svoje, niso v prvomajskih izdajah nikoli prezrli rdečega tiska.

Ko je začel Proletarac izhajati tedensko, je k vsakem prvem maju izšel povečan z nekaj stranmi rdeče natisnjenimi. Ampak take številke, kakor je letošnji Majski Glas, ni bil Proletarac nikoli prej v stanju izdati. In po taki ceni tolikšno revijo!

Zato pravim: priznanje uredniku, upravniku, sodrudičkom, agitatorjem, oglaševalcem in vsem, ki so jo s svojim sodelovanjem omogočili.

Nace Zlemberger.

Društvom na znanje

So. Chicago. — Klub št. 224 JSZ priredi svoj piknik v nedeljo 14. junija. Vse slovenske organizacije v Chicagu prosimo, da to upoštevajo, in si tako omogočimo obiskovanje prirediteljev drug drugega.

Max Marolt.

Delovanje brezposelnih

Chicago. — Zadnja seja kluba brezposelnih št. 61 dne 2. maja v dvorani SNPJ je razpravljala o delovanju Chicago Workers Committee, organizacije brezposelnih, kateri smo pridruženi tudi mi. "Razpravljajmo nam kako priti do večjih uspehov pod okriljem te organizacije. Delo, ki je pred nami, je veliko. Ako hočemo napredovati, se moramo vsi zanimati in agitirati, da pridobimo čim več novih članov v organizaciji. Relif je uknjen po vsem Illinoisu. Torej je na mestu, da piketiramo in protestiramo na pristojnih mestih, da se podpora brezposelnim zopet obnovi.

Na tej seji smo imeli tudi govornika, sodruga A. Gardna, in člana te organizacije, ki je dobro obdelal splošni položaj delavstva in potrebo organiziranja brezposelnih. Le z močno organizacijo se lahko doseže to, kar delavstvo zahteva.

1. maja smo imeli manifestacijo, katere se je udeležila tudi naša organizacija Workers Committee of Unemployment. Udeležba s strani W. C. of U. je bila precejšnja, pa ne tolika kot smo pričakovali. Veliko je zakrivil dež in nenavadno mrzlo vreme.

V soboto 11. maja bo imel naš klub brezposelnih otvoritev svojih novih prostorov, kjer bo glavni stan in zbirališče vseh. Ta dan klub priredi malo zabavo za vse, ki pridejo na 2556 S. Millard ave. Na programu je balcananje, "bunco" in druge kartne igre, pa tudi nekaj poskočnice. Ako vam je mogoče, udeležite se te zabave. Pričetek ob 2. popoldne. Vstopnine nič.

Teden pozneje, v soboto 18. maja, priredi pa Workers Committee plesno veselico z obširnim programom na 2800 West Madison St. v Van Buren halli. Vstopnina je samo 20 centov. Vstopnice se dobe pri tajniku in članih kluba. Apelinam na vse, da se udeležite te veselice, ker gre za korist centralne blagajne.

Prihodnja seja kluba brezposelnih se bo vršila 16. maja na 1904 W. Cermak Rd., v prostorih Mrs. Banich. Na svideenje! — J. Oblak.

Srebrna poroka

Vintondale, Pa. — Dne 27. aprila je obhajal rojak Mike Gosar iz Vintondale, Pa., 25-letnica svoje poroke. Zbralo se je nas veliko Slovencev in tudi Hevatom. Zabava je bila neprijetna in vsak se je počutil prav po domače. Veliko je bilo članov socialistične stranke in še več naročnikov "Proletarca", zato smo se lahko razumeli med seboj. Nekaj jih je prišlo še iz 100 milj oddaljenih krajev. V družbi sta bila slavljena Mike in Frances Gosar, dalje gosti Frank Gosar z družino, Mary Gosar, Frances Gosar, Anton Grlj z družino, Louis Zakrajšek z družino, Louis Cerov z družino, Frank Cvetan, Albin Garshnik z družino, Frank Lukas, John Kompadro z družino, Marko Suhar z družino, Tom Vidovich, Peter Paje, Steve Jaksich, Mike Ulemek, John Kobal, Anthony Ukmar z družino, Mike Kosanovich, Nick Karlovich in več drugih.

Godeji so bili Joe in John Suhar, John Kuhar in Joe Rosi. Z delom tukaj ni nič. Meseca marca smo naredili 19 dni, kar je bilo največ v zadnjih 11 mesecih. To pa zato, ker so kompanije mislile, da pride aprila do stavke in so se dobro založile s premogom. Sedaj smo spet doma. Predzadnji teden nismo delali niti en dan, potem so nas "trostali", da bomo delali kvečjemu dva dni. Kakor vidim v časopisih, ni bila do sedaj še nobena delavstvu naklonjena predloga sprejeta, ne v Washingtonu in tudi tukaj v Penni ne. Za kar je večina volila, to sedaj ima.

James Widmar.

Novi tajnik kluba št. 1 JSZ

Chicago. — V prejšnji številki je bilo poročano, da je bil izvoljen za tajnika kluba št. 1 Justin Saitz.

V delavskem gibanju je aktiven od leta 1915. Bil je agitator v severni Minnesoti, v East Moline, La Sallu in nato v Chicagu. V JSZ in v socialistično stranko je pristopil leta 1915 na Elyju v Minnesoti.

V Ameriki je od 1. 1913. Doma je iz Plužen pri Ololožu, ki je sedaj pod Italijo. V klubu št. 1 je imel že razna odborniška mesta. Po izvolitvi je izjavil, da bo storil v uradu tajnika za napredek in prospeh kluba kolikor največ bo v njegovi moči. — P. O.

Nova glasbena revija

Pevsko-glasbena podzveza v Ljubljani, kateri načeljuje Ivan Vuk, je začela izdajati revijo z notami "Akordi". Prva številka vsebuje sledeče uglavbive: Pesem dela, spisal Angelo Cerkevnik, komponiral W. A. Mozarč. — Delavska pesem, Fr. Roš, komponiral Ciril Pregelj. — Mi smo mlada garda; tekst: Heinrich Arnold; po nemškem napevu. — Ej, tedaj... Dr. B. Ipavec. — Delavski pezdav, I. B. Blobnar. — Dani se... (A. E. Hedrich), H. Riva. — Mi, proletarska mladina, M. Klopčič, uglavbil Ciril Pregelj. — Bratje, le k soncu, svobodi! (Ruska koračnica.)

Dne 7. julija t. l. priredi Pevsko-glasbena podzveza Svobode v Celju impozanten zlet vseh v Svobodi včlanjenih zborov. Nastopilo bo 450 pevcev v moških zborih in 320 v mešanih. Igralo bo osem delavskih godb.

Klubova zabava na zapadni strani

Chicago. — V soboto večer dne 11. maja priredi srbski socialistični klub št. 20 JSZ veselico na 2250 Clybourn ave. Vstopnina 10c. Za ples bo igral tamburaški orkester "Rdeča zvezda". Vabimo vse delavce in delavke, vse simpatičarje na to domačo zabavo. Posetite nas ta večer! — Odbor.

Nov naslov socialistične internacionale

Glavni urad socialistične-delavske internacionale je preseljen iz Zuricha v Švici v Bruxelles (Bruselj) v Belgijo. Naslov je 162, Rue de Laeken.

Vzrok selitve so finance in pa neprimerne poštno zveze. Ker ima Švica še vedno v veljavi svoj zlat standard, dočim so ga druge dežele, razen Francije in nekaterih manjših, ukinile ter draščno znižale vrednost svojemu denarju na mednarodnem trgu, je vsled tega zelo trpelo delo internacionale, katera je za svoje dohodke v glavnem odvisna od dežel, ki nimajo več zlatega standarda. Drugi vzrok selitve je, da bodo pisma na novi naslov prihajala vsled boljših poštних zvez najmanj en dan prej, kakor pa so v Zurichu.

Ženske v USSR

Število industrijskega delavstva je znašalo v predrevolucijski Rusiji približno 17 milijonov, danes ga štejejo 45 milijonov. Število v industriji zaposlenih žen je bilo pred vojno komaj nekaj nad sto tisoč, leta 1930 je 3.697.000, koncem leta 1934 se je pa njih število dvignilo na 7 milijonov. Predvsem se nahajajo žene v vodstvih kolektivnih poljedelskih gospodarstev, kjer jih je nekaj nad 165.000, nadaljnjih 50.000 žen so voditeljice takozvanih poljedelskih delovnih brigad. V znanstvenih raziskovalnih in preizkuševalnih zavodih je zaposleno 12.500 pomočnic in samostojnih znanstvenic, v kemični industriji sodeluje 22,5 odstotkov izvežbanih kemičark, v organizacijah za telesno vzgojo je organiziranih 2 milijona žensk. Ruske žene se udeležujejo v vseh panogah javnega, gospodarskega, umetniškega in socialnega življenja, ne izvzemši niti drž. obrambe: Rusija šteje več tisoč žensk pilotinj, inženiric, častnic pri gotovih ženskih vojaških organizacijah in ena žena ime celo generalni čin. Izvedena je popolna enakopravnost spolov. V fašistični Nemčiji je pa žena iznova prikljenjena izključno k domačemu ognjju.

Nacijska kultura

Službo rektorja berlinske univerze je dobil pod nacija živnozdravnik dr. Wilhelm Kruger. Njegova sposobnost je v tem, da je navdušen nacij in pokoren sluga Hitlerju. V svojem živnozdravniškem pokliu je bil neuspešen.

THAT DEBATE

(Continued from page 6.)

As far as bewailing losses, Mr. Serluk contended, we must realize that the big fellows lost, too, proportionately to the average person. The speaker said that his opponent cannot quote figures to prove the pitiful plight of the laboring classes because they say that "Figures don't lie, but liars make figures." (To which Comrade Lotrich in his rebuttal said that he was thankful for the information, since all of his figures were compiled by the men administering the NRA.)

In concluding his discussion, Mr. Serluk predicted a great boom—such as the country has never known, and that he based upon the report of business rise by Dun and Bradstreet. In his estimat on the feeling of confidence and security among the people of the country has been restored, and doubt dispersed. This concluded the argument of the speaker in defence of the President's program. Although this is a brief summary, all of the points used for discussion by the speaker are named.

It is very difficult to do justice to the speech of Comrade Lotrich in outline form. He prepared it logically, supporting facts with evidence, the entire arguments of which appeared in Prosveta. Anyone desirous of reading it should secure those issues or write to Comrade Lotrich for a copy.

After an impressive history of decisive events in the country's history, including the issue of American independence in 1776, the issue of preserving national unity in 1861, he stated that the present chaotic predicament is a far more insidious and intricate matter. And so, like the leaders of 1776, and of 1861, Mr. Roosevelt was looked upon to make a choice when he came into office. He could choose to side with Big Business or with the working people. He could not choose both. "But," Comrade Lotrich said emphatically, "the trouble is, he did."

He then pointedly enumerated the President's promises when he took his oath of office. These included: the curbing of irresponsible power of Big Business, the redress of unbalance between capital and labor, lifting the curse of unemployment, and fighting for a more just distribution of national income.

He based the entire discussion in proving his four major issues:

1. That Mr. Roosevelt and his New Deal have not curbed the irresponsible power of big ownership.
2. That the New Deal did not redress the unbalance between capital and labor.
3. That the New Deal did not lift the curse of unemployment.
4. That the New Deal did not obtain a more just and equitable distribution of the national income.

He quoted from the President's inaugural address to prove that he actually made specific promises; he set about to show by statistics following how none of the promises were fulfilled.

As a conclusion to the first point, Comrade Lotrich cited the figures showing that the combined profits of 1453 corporations in 1934 rose 64% over 1933, from \$640,000,000 to \$1,051,000,000 while prices of commodities rose 34.8% in two years. At the same time actual wages went down 2%.

To illustrate his second contention he pointed to the incredible record and policy of the tobacco trust. This should be reprinted in full to get the entire import of its significance; nevertheless, for purposes of brevity, let it suffice to say that while the production of the company increased 120%—the number of workers decreased 18%, and that while Mr. Hill, when the President later appointed as chairman of the NRB, received a salary of \$16,000 per week, his workers received less than \$14.00 per week. While the President assessed a \$10,000,000 processing tax on the concern, the magnates increased their wholesale prices by \$60,000,000; thereby clearing \$50,000,000 on the deal.

He then took the case of the steel industry as a case in point. This was followed by a show of figures to compare production levels in 1933 with those of the 1923-25 levels, and the rise of prices.

The next startling group of figures were given in support of his third issue: that the curse of unemployment has not been lifted. The number of unemployed and the number on relief has been increased. He also made mention of the number of and the loss through strikes, and the criminal act of destroying materials in the face of starvation to create a shortage.

As proof that a more equitable distribution has not been made, Comrade Lotrich mentioned the amount borrowed by the nation to bring us out of the chaos—the amount which will be an indebtedness to big business in the future, with interest; the increase in the number of millionaires, the imposition of the sales tax to take away by pennies from the little fellow what will be given in lump sums to the capitalist.

Comrade Lotrich made a very impressive conclusion to his speech. It consisted in drawing from the proved facts and statistics the only logical conclusion—that the present methods employed and the false grounds upon which they are built cannot pull us out of the dilemma.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

- III. IZKAZ.
- Cleveland, O. Vincenc in Rose Jarman \$5.00.
  - Vintondale, Pa. Mike Gosar 50c; po 25c: Frank Gosar, John Kobal, James Widmar, Joseph Zupan, Anthony Grlj, Tony Ukmar, Marko Suhar, Louis Cerov in Louis Arko; Louis Zakrajšek 15c; po 10c: Tom Vidovich, John Butala, Albin Garshnik, Mike Karlovich in Herman Garshnik; Frank Petrovič 5c, skupaj \$3.45. (Nabrala James Widmar in John Kobal.)
  - Lawrence, Pa. Louis Britz \$2.00. (Postal Anton Zornik.)
  - Lincoln, Ill. Druž. št. 116 SNPJ \$1.50. (Postal A. Stigl.)
  - McIntyre, Pa. Anton Modic 87c in Vincent Yaksitch 25c, skupaj \$1.12.
  - Dearborn, Mich. John Plahter \$1.00.
  - Waukegan, Ill. Frances Velkovich \$1.00. (Postal Anna Mahnic.)
  - Reliance, Wyo. John Porenta \$1.00.
  - Indianapolis, Ind. Louis Sašek 70c; Frank Stroj 20c, skupaj 90c. (Postal Frank Skufca.)
  - Detroit, Mich. Mary Bernick 70c.
  - Peoria, Ill. Frank Franko 70c.
  - Moon Run, Pa. Jacob Ambrozich 50c.
  - Windsor Heights, W. Va. John Vidmar 50c.
  - Cleveland, O. Joseph Fabjančič 40c. (Postal Jos. Lever.)
  - Milwaukee, Wis. Pauline Vogrich 25c.
  - Chicago, Ill. Louis Zidar 25c.
  - Helper, Utah. Anna Sugar 25c. Skupaj v tem izkazu \$20.52. Prejšnji izkaz \$93.04. Skupaj \$113.56.

PRISPEVKI V PODPORO MAJSKEM GLASU

- IV. IZKAZ.
- Cleveland, O. Frank Ziberna 70c; po 50c: Joseph Kundič, John Metelko in John Kramar, skupaj \$2.20. (Postal Ivan Babnik.)
  - Chicago, Ill. Fred A. Vidar \$1.50; Gertrude Zorko \$1; Filip Godina 10c, skupaj \$2.60.
  - Frontenac, Kans. Po 25c: Frank Pirnat in E. Pencil; po 20c: Joseph Dolan in Frank Zordani; po 15c: J. Jolanc in P. Jurse; po 10c: R. Firm J. Grosel, A. Lesjak in Frank Krajsek, skupaj \$1.60. (Nabrala Anna Bratkovich, Yale, Kans.)
  - Berwyn, Ill. Frank Florjančič \$1
  - Chicago, Ill. Pauline Držič 60c; po 20c: Peter Swolsak in Ludvik Wipotnik, skupaj \$1.00. (Postal Pauline Držič.)
  - Little Falls, N. Y. Frank Petavs \$1
  - Washoe, Mont. Frank Podlinsk 70c.
  - Nekom, Ill. Antonia Rak 25c.
  - South Fork, Pa. Jacob Rupert 20c.
  - Milwaukee, Wis. Louis Zajc 10c. Skupaj v tem izkazu \$10.65. Prejšnji izkaz \$35.10, skupaj 45.75.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

- MAJ
- BRIDGEPORT, O. — Klub št. 11 JSZ priredi veselico z dramskim sporedom v soboto 11. maja v društveni dvorani na Boydsville.
  - SPRINGFIELD, ILL. — Prvomajska slavnost kluba št. 47 JSZ in vpriporitev drame "Razvalina življenja".
  - WAUKEGAN, ILL. — Konferenca društev Prosvetne matice in klubov JSZ v nedeljo 19. maja v Slov. nar. domu.
  - WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 19. maja pop. po konferenci JSZ, vpripori dramski odsek kluba št. 1, Moškičičovo soc drama "Rdeče rože".
- JUNIJ
- SO. CHICAGO, ILL. — V nedeljo 14. julija piknik kluba št. 224 JSZ.
  - CHICAGO, ILL. — Piknik socialistične stran v parku Riverview v nedeljo 23. junija.
  - BRIDGEPORT, O. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 30. junija.
  - BRIDGEPORT, O. — Piknik kluba št. 11 in konferenčne organizacije JSZ v nedeljo 30. junija.
  - WAUKEGAN, ILL. — Piknik kluba št. 45 v nedeljo 30. junija.
- JULIJ
- MOON RUN, PA. — Slavje 30-letnice Proletarce pod pokroviteljstvom kluba JSZ in Konferenca v soboto 13. nedeljo 13.-14. julija.
  - CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 in odsekov v nedeljo 21. julija na Pintarjevi farmi.
- AVGUST
- BRIDGEVILLE, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 25. avgusta v Društvenem domu.

"Grandsons"

A novel about three grandsons of a Slovene worker

BY LOUIS ADAMIC

Price \$2.50

Order from

PROLETAREC BOOK STORE

3639 WEST 26TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS

A PROGRAM OF PAUPERISM

We have called repeated attention to the fact that the outstanding achievement of the "New Deal" is not the salvation of capitalism, not the recovery of that meager portion of prosperity which was once the lot of workers, not the return to work of the millions who were unemployed when Franklin D. Roosevelt made his inaugural address. We repeat ourselves when we now say that—The utmost that the "New Deal" has done is to place more and more people upon some form of government relief.

That this is a fact can no longer be questioned. Indeed, relief—not recovery—has become the rock upon which the politicians of both capitalist parties are splitting with each other and among themselves.

One issue of a metropolitan daily a few weeks ago showed by its headlines how the wind is blowing: "Poor Board Rule Voted by Pennsylvania Senate" and "Relief Roll Padded For Political Gain" and "Payment of Bonus Means More Taxes" and "President Plans Increase In C. C. C." and "Walker Named to Spend \$4,800,000."

Such headlines indicate that capitalism's statesmen, determined as they are to preserve the last possible vestige of the private profit system, have definitely abandoned any hope they might have had of returning America's cast-off workers to necessary jobs. Realizing that the private profit machine will never again acquire the services of the unemployed, they

are turning their attention to the task of providing doles and subsistence to those who are no longer needed by the private profiteers.

With the trend toward a definitely-regimented and constantly-increasing number of dependents thus revealed, it becomes more important than ever for most Americans to understand that even the best relief is bad. Those whose only hope of existence depends upon continued public spending will, of course continue to demand larger doles and greater expenditures. But all of us should look beyond relief and visualize the plenty and security which can be made available to everybody as soon as the private profit system is abandoned and the Socialist

cooperative commonwealth is launched.

When social welfare replaces private profit as the purpose of human activity, then all the resources of the nation will be made available to the people. Then the mills will be opened and the workers of city and farm will be permitted to produce the abundance which is denied by the Roosevelt scarcity program.

However, if the American people accept "Relief" as the issue relief is all they are going to get. To gain economic justice and security they will have to organize and fight for just that; and the Socialist program of social ownership of capital and production for use instead of for profit points the way.

Reading Labor Advocate.

AS THEY FEAR, SO SHALL WE HOPE

By Ben Hanford

Every anti-labor injunction, every suppression of the rights of free speech and a free press, every foul and unjust decision against labor by capitalist courts, every deportation of union men, every call for militia—all are confessions.

The capitalist confession that in opposing Socialism he cannot win by argument but may by force. Confession that he cannot win by fair means, but may by foul. Confession that fear—peace-destroying, death-dealing fear—is gnawing his heart like a cancer. In madness the man who fears, destroys himself.

Socialists, as the capitalist fears, so shall we hope. More than once we shall leave our dead and wounded on the field. We shall lose some battles, but we shall not lose the war. As the revolutionary patriots lost their Lex-

ington and their Bunker Hill so many we. But like them, we shall win our Saratoga and our Yorktown—and we shall dictate the terms of peace.

The man who fears has been a power for evil, but his sun shall set on the day when he meets the man who hopes.

The Social Study Club Meeting

Chicago.—Inspired by the success of the debate between Donald J. Lotrich and Leonard Serdiuk at their last meeting, the Social Study Club is planning another interesting evening, for the second Friday in May—May 10. A speaker from the North Side, prominent in the field of educational activities, has been secured to discuss the ever-important problem "Education—Its Goal and Purpose."

What role do the public schools play in the shaping of thoughts of the people of the country? Just how much influence have they, and how much are they employed at present as propaganda agents? Moreover, what can we do about it? You owe it to yourself to hear an interesting and important message on so vital a subject. The place will be Styblo's Hall, 2700 S. Turner Ave., at 8:00 o'clock. No admission charge.

Committee.

That Debate THE DEGENERACY OF THE CAPITALIST PRESS

Not enough consideration has been given to the very successful meeting of the Social Study Club (English section of Branch No. 1) held on the evening of the debate between Donald J. Lotrich and Leonard Serdiuk. One of the largest audiences ever attracted by a meeting of the club was on hand to hear the arguments of the two men, one of whom was upholding and expressing faith in the continuation of the New Deal, and the other of whom was analyzing the false premises upon which it is built so that the purpose for which it was designed can never be obtained.

Leonard Serdiuk, editor of the West Side News, defending the New Deal, began his constructive speech by referring to the birth of Christ, as marking the time when the doctrine of brotherly love began. So, he asserted, we cannot be judges-of-man. It is not fair to attempt to judge one who has had but two years in which to undertake a task. Mr. Serdiuk then quoted from the Declaration of Independence to prove that according to the standards set herein, the country is not a failure. He reiterated the contention that Roosevelt made no glowing promises when he took office.

The speaker then set about to recount the achievements of the New Deal. He stated that the benefits and accomplishments of it are so manifold that it would take more than one entire evening to recount all of them. This he followed by the statements (not evidence—Writer's note.) that since the inauguration of the President, the unemployed have been taken care of, that we hear of no more starving, no more disorders in administering relief, and more and more automobiles being manufactured than ever before.

"The New Deal is nothing new," said Mr. Serdiuk. The people are servants of the government. The Socialists, he said, are bitter towards it because they aver it is serving Big Business. But if that were the case, he continued, Big Business would not at the present be one of the biggest opponents of the New Deal. If there are high-salaried men in big business, it is because the stockholders mete out big salaries to them. And, he added, if the situation were one in which Socialists were in the majority, they too would not refrain from accepting large salaries if they were offered them.

The defender of the New Deal then asserted that we cannot believe that all the things we read about are true. For we can't rely on newspaper talk. The truth of the matter is that there is evident a remarkable improvement in the state of affairs.

Our depression, he went on, did not arise within our own borders. Conditions across the ocean were res-

(Continued on page 5.)

Radio competition is not the only ailment of the capitalist press. It had very definitely begun to degenerate before the radio became a competitor. Its degeneracy is caused by the same disease germ that is causing the degeneracy of the whole capitalist system—greed for profits.

In the earlier days of capitalism there were some real newspapers in this country, and some real men back of them—men whose sole object in life was not to make money but to render some sort of public service.

The New York Tribune and Horace Greeley, for example.

SOCIAL-MINDED

The Socialists propose the socialization of industry in order that it may serve the people as a whole rather than making millionaires out of the private owners. Just as individual ownership was the right thing in the age of hand-tool production, so is social ownership the logical thing in the new machine age. It is time that private trust ownership be succeeded by public ownership.

To attain this objective demands a social-minded citizenship, which in turn requires the education of the people to the point where every voter will have an intelligent understanding of both political and industrial democracy. Unless democracy comes within the scope herein contemplated, it may be effaced from the face of the earth by Fascism, Nazism, or some other form of dictatorship causing civilization to lapse into the darkness of past ages. — W. L. Baldrige.

THANKS!

Chicago.—The Red Falcons, Tom Mooney Flight No. 3, wish to take this means to express their thanks to everyone who cooperated in making their first enterprise, a program for establishing a small treasury, a success. Mrs. Dreshar, Mrs. Skavich, and Mrs. Alesh each contributed one dollar, while Mrs. Oven furnished refreshments free of charge. In addition to these a great number of parents of the Falcons and members of Branch No. 1 purchased admission tickets and helped in various other ways. To all these also our thanks.

Red Falcons.

The Louisville Courier-Journal and Henry Watterson, for another example.

There were many of lesser note.

They did not run their papers merely as money-making propositions. They had principles, and their principles were not for sale. You might disagree with their principles, but you has to recognize that they had principles, and that they hewed to the line and let the chips fall where they might. They had leadership and a powerful influence.

How different it is with the capitalist papers of these days! They are the mere lackeys and bootlickers of the capitalist class. They have no principles. They sometimes brag about their circulation or the amount of advertising, but they are unable to boast of high public service, for they do not render any.

The capitalist press is a commercial enterprise only. It is a purely money-making proposition, without any lofty motives whatsoever.

This accounts for its utter degeneracy, the bankruptcy of its principles, its loss of influence and leadership, and the total eclipse of its ideals. It is timid in everything except the espousal of anything the capitalist grafters want. In other respects, it is never outspoken and uncompromising. It puts shekels above principles.

Ideals and principles are found only where money-making is not the first motive. The union labor weeklies, the "journals of opinion," and the Socialist papers are of this type.

Folks who are tired of mis-education handed out by the vampire capitalist press are invited to help to build up the Socialist press.

The Milwaukee Leader.

Every comrade and everyone with the least knowledge of newspaper work expresses satisfaction over our great May Day issue. Some of our comrades know what a lot of work is behind the covers of that 116 page book. It is a great job to compose the material therein. It is a greater job to make the Herald pay for itself. To our loyal and faithful comrades and friends goes the credit for this fine job. Collectively, they have made the book possible. Individually, that would never have been done. The distribution job is well in hand. Everywhere the same loyal forces are at work selling the book and bringing the Socialist message to thousands who are not reached ordinarily. Innumerable obstacles and hardships are encountered in the process of such a publication. Many times we encountered discouraging circumstances but now that the job is nearly complete we feel the genuine satisfaction, that it was all so worthwhile.

We didn't have much of an opportunity to speak with Comrade Pogorelec since he returned from his western trip but from the few words exchanged we gather that he has made some valuable contacts and inroads among our people in the sections he covered. He is more convinced than ever that one of our comrades should be out on the road continuously. What is more important he is determined to swing into that section again in the not distant future. There is no question but that his tour was entirely successful. We cannot measure the immediate results by dollars and cents. Work was done which should prove very profitable in time to come.

The Convention of the Socialist Party of Illinois at Decatur, Ill., draws the spotlight for this week-end. Illinois is just buzzing with things that should be done. There is this relief mess and the sales tax stand, the coal mine flare-up and unjustified arrests which require the attention of a strong Socialist Party. There is the need of organizers and above all, of money to carry on this work which the convention will have to tackle. On the agenda are numerous other vital questions. We look forward to a well represented and a well deliberated convention. Frank Zaitz and the writer will represent Branch No. 1 JSF.

THE ABUNDANT LIFE!

The important thing now remains for our people to digest the reading matter and join our forces in making a strong bid to realign our economy. The other equally important thing for us to remember and recognize is the people and businessmen who advertised in the May Herald. All too often we fail to return the patronage of these people. If our friends would mention the May Herald when visiting these establishments we can obtain more support from the advertisers for all of our publications.

Last Sunday we were in La Salle with the Dramatic Division and our Singing Society. A great throng of people, estimated at well over 600 which made use of every available seating space in the La Salle Dom, greeted Chicago's visitors. There is need for more Socialist work in La Salle. There is need for more social drama's and certainly more labor and workingclass minded ones. Surely enough the people know that something is wrong with the system but La Salle doesn't yet have the force to make these people social minded. Our comrades and friends in La Salle worked exceedingly hard from early morn till late at night. They deserve due recognition for their efforts. However, we should expect more people to fall in line behind them before we can say that La Salle is social minded.

For Fridays meeting of our Social Study Club we'll have a fine young lady comrade speak on "Education, its goal and purpose." We ask our many friends to attend. It will be held at Styblo's Hall. Time 8:00 P. M.

Our Unemployed Club is holding what some call a housewarming and grand opening party, Saturday afternoon and evening, May 11 at their newly acquired quarters, to which we invite our many comrades and friends. The admission is free. Ballina (lawnbowling), cards and other games will be played starting early in the afternoon. Refreshments will be served. The place is located at 2544 S. Millard Ave. Be sure you come.

For the instruction and guidance of employes of a leading retail establishment in Chicago, the management in 1855 issued the following rules:

"Store must be opened from 6 a. m. to 9. p. m. the year round. "Store must be swept; counters, base shelves and showcases dusted. Lamps trimmed; pens made; doors and windows opened; a pail of water, also a bucket of coal, brought in before breakfast (if there is time to do so) and attend to costumers who call. "Store must not be opened on the Sabbath unless necessary, and then only for a few minutes. "The employe who is in the habit of smoking Spanish cigars, being shaved at the barber's, going to dances and other places of amusement, will surely give his employer reason to be suspicious of his integrity and honesty. "Each employe must pay not less than \$5 per year to the church and must attend Sunday school regularly. "Men employes are given one evening a week for courting and two if they go to prayer meeting. "After 14 hours of work in the store, the leisure hours should be spent mostly reading." Contrasting these orders with practices prevailing today is an object lesson in the advancement of American workers over the years. While there is much room for improvement in the condition of those who serve the public in retail establishments, few would be willing to exchange present conditions for those indicated in the rules of conduct set out above.

The Typographical Journal.

THE INTERNATIONAL GRAND CANYON

Would War Bring Prosperity?

By John T. Flynn

If war were to be declared tomorrow, we are told, a country that has been unhappy and discouraged would immediately leap to strenuous life with everybody at work. Every textile mill, shoe factory, steel mill, shipyard and farm would be mobilized to produce uniforms, equipment and supplies. And so, recently, everywhere—in little towns, in Pullman cars, in city offices—you hear the observation that a good war would get us out of all our troubles pretty quickly. For instance, just read the following:

"Millions of men continuously out of jobs. That's as bad as war. Ask some of the men that went to France. They'll tell you. They were happier when they sat in the mud there than they are now rotting in idleness. Who wants war? Nobody. But we're likely to get it, and it might not be as bad as it seems. Wars always end depressions."

That paragraph appeared in a syndicated article which was printed in two score American newspapers. Or read this one in a Sabbath day address: "The one thing that will produce \$2 wheat is war."

All this means that in times like these vast numbers of men lose their hatred of war. Men who are charged with the government of their nations try one device after another for bringing back prosperity and see them all fail. They grow weary and muddled. Then, almost without knowing it, they begin to say to themselves that there are things worse than war. Any number of observers have noted this mood of tolerance for war in the world today. It is a state of mind that is full of danger. And alas, it is a state of mind that is founded on a terrible mistake. A war will not bring us out of this slump.

But why is it that war, which made us prosperous in 1915 until its end, will not do the same thing for us now? The answer is simple. When every nation in Europe sprang to arms in 1914, immediately something happened in this country. For two years or more business had been sinking down. Then suddenly every ship that arrived from Europe brought representatives of every nation to buy anything that we had on the shelf—wool and cotton textiles, guns, and ammunition, chemicals, wheat, corn and meat. The "help wanted" sign went out on every factory and store. Wages went up. Business rose magically.

But here is the point we must remember. These warring nations came to this country to buy with cash in their hands. In those days they were richer in money than we. We were a

borrowing nation then. After a year their resources began to lag a little. But they were still able to borrow billions from their own people, and they continued to spend a large part of them here.

When we got into the war we began to grow even more prosperous. Millions of young men went into the army. We had to call the women from their homes to work in the factories, to run street cars and elevators. Then we began to borrow billions for our own war expenses. We loaned more billions to Europe and the greater part of that was spent here. But almost all the money that was spent by the European nations and ourselves was borrowed money. It was created by selling bonds. Now the war is over. The prosperity is over and gone. But the bonds are still here. Practically 10 billion dollars is due us on these old war debts. And, besides, the nations of the world owe us an additional 17 billion in private debts.

Now then, suppose Europe were to go to war again tomorrow, what would happen in this country? Would these warring nations come to us to buy again with cash in their hands? Of course not. All of these countries are very near the edge of bankruptcy. The vast loans made from their own citizens during the last war are still unpaid, save in Germany and Russia, where they were wiped out by inflation. The vast sums they borrowed from us are still due. What is more, Europe has practically announced her intention of never paying. Is it then likely that she can come to our shores again and buy and borrow for a new war? The European nations have not the cash; their credit is wrecked. All this being so, a European war now would turn out to be a very unprofitable piece of business to us. It would be a terrible disappointment to our munitions makers, our farmers, and our manufacturers. It could completely destroy the little international trade left.

If we were to attempt to pile another such mountain of debt on top of the last one, the troubled world would sink into one vast bog of universal bankruptcy. Another war would collapse because of our inability to carry it on, and what started as war would end up in world revolution. It would be for the world the supreme disaster. So let no one build any hope on a rescue of hard times by war. — Condensed from The Country Home and distributed by the National Council for Prevention of War, labor department, 532 Seventeenth st., Washington, D. C.